

Bryssel 13.11.2013
COM(2013) 801 final

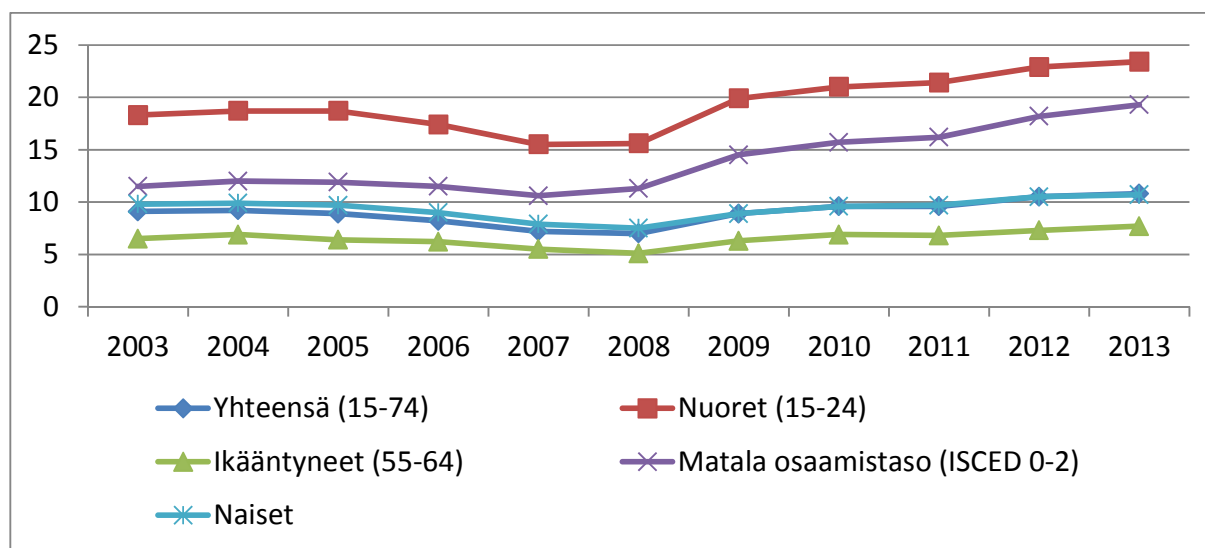
LUONNOS: YHTEINEN TYÖLLISYYSRAPORTTI

Oheisasiakirja komission tiedonantoon "Vuotuinen kasvuseelvitys 2014"

1. TYÖMARKKINOIHIN JA YHTEISKUNTAAN LIITTYVÄT KEHITYSSUUNTAUKSET JA HAASTEET EUROOPAN UNIONISSA¹

Työttömyysluvut ovat 28 jäsenvaltion EU:ssa nyt suurempia kuin koskaan. Työttömyysaste supistui vuosina 2003–2008 yli 2 prosenttiyksikköä. Finanssi- ja talouskriisi on kuitenkin aiheuttanut sen, että työttömyystilanne on tämän jälkeen heikentynyt merkittävästi (kuvio 1). Vuoden 2008 (vuositason tiedot) ja vuoden 2013 toisen neljänneksen välisenä aikana 28 jäsenvaltion EU:n (kausitasoitettu) työttömyysaste kasvoi 7,1 prosentista 10,9 prosenttiin. Kehitys on ollut melko samankaltaista kaikkien työmarkkinoilla olevien ryhmien osalta muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Ensinnäkin nuorisotyöttömyys näyttäisi yleisellä tasolla reagoivan muuta työttömyyttä herkemmin suhdannevaihteluihin. Toiseksi miesten työttömyys kasvoi kriisin puhjettua naisten työttömyyttä nopeammin, mikä johtui pitkälti siitä, että kriisi vaikutti etenkin miesvaltaisiin aloihin. Tämä käy ilmi siitä, että vuosien 2008 ja 2009 välisenä aikana kokonaistyöttömyys kasvoi naisten työttömyyttä enemmän. Rakenteellisista eroista voidaan todeta, että nuorten, matalan osaamistason työntekijöiden ja kolmansien maiden kansalaisten² työttömyysasteet ovat huomattavasti korkeammat kuin muiden ryhmien.

Kuvio 1: Työttömyysasteen kehitys 28 jäsenvaltion EU:ssa vuodesta 2003 – kaikki yhteensä, nuoret, ikääntyneet ja matalan osaamistason työntekijät

Huom.: Vuoden 2013 tiedot ovat toiselta vuosineljännekseltä, ja vuosista 2003–2012 on ilmoitettu vuositaso tiedot; lähde: Eurostat.

Työttömyyden kasvu pysähtyi vuoden 2013 puolivälissä. Työttömyysaste on säilynyt lähes ennallaan vuoden 2013 alun jälkeen. Syyskuussa 2013 työttömien (kausitasoitettu)

¹ Osa tämän jakson tekstistä perustuu maaliskuussa 2013 julkaistussa EU:n työllisyys- ja sosiaalipoliittisessa neljännesvuosikatsauksessa ("EU Employment and Social Situation, Quarterly Review") esitettyyn yksityiskohtaiseen analyysiin. Koulutusta ja osaamista koskevat tiedot perustuvat vuonna 2013 julkaistuu koulutuksen seurantakatsaukseen ("Education and Training Monitor").

² Kolmansien maiden kansalaisten työttömyysaste oli 21,3 prosenttia vuonna 2012, kun se vuonna 2011 oli 20,0 prosenttia ja vuonna 2008 14,4 prosenttia.

kokonaismäärä oli lähes 26,9 miljoonaa ja työttömyysaste 11 prosenttia eli sama kuin viitenä edeltävänä kuukautena. Tällä hetkellä on kuitenkin liian aikaista sanoa, onko tämä merkki siitä, että suuntaus on kääntymässä. Suuntaus ei myöskään ole kaikkialla EU:ssa sama. Syyskuun 2012 tilanteeseen verrattuna työttömyys on lisääntynyt 16 jäsenvaltiossa (etenkin Kreikassa, Kyproksessa, Italiassa ja Alankomaissa) ja vähentynyt 12 jäsenvaltiossa (eniten Baltian maissa sekä Irlannissa ja Unkarissa). Nämä erot vastaavat pitkälti jäsenvaltioiden BKT:iden kehitystä.

Pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen kriisin pitkittyessä. Vuoden 2013 toisen neljänneksen lopussa 28 jäsenvaltion EU:ssa oli pitkäaikaistyöttömiä yhteensä 12,5 miljoonaa eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin, ja pitkäaikaistyöttömien osuus oli näin 5 prosenttia aktiivisesta väestöstä. Pitkäaikaistyöttömien määrä on karkeasti arvioituna kaksinkertaistunut vuodesta 2008. Se on kasvanut melkein kaikissa jäsenvaltioissa paitsi Saksassa (jossa pitkäaikaistyöttömien osuus väheni vuosien 2008–2012 välisenä aikana 4 prosentista 2,5 prosenttiin) ja Luxemburgissa (jossa se säilyi vastaavalla jaksolla ennallaan noin 1,5 prosentissa). Vuoden 2013 toiseen neljännekseen ulottuvalla vuoden pituisella jaksolla pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista työttömistä kasvoi 28 jäsenvaltion EU:ssa 45 prosentista 47,1 prosenttiin (ja 17 jäsenvaltion euroalueella (EA-17) 47,0 prosentista 49,5 prosenttiin).

Työttömyystilanteessa on jäsenvaltioiden välillä suuria ja kasvavia eroja etenkin euroalueella. Kriisin puhjettua työttömyys on kasvanut voimakkaasti etelässä ja euroalueen reunamilla. Muissa jäsenvaltioissa kasvu on ollut huomattavasti vähäisempää. Esimerkiksi elokuussa 2013 työttömyysaste oli Itävallassa 4,9, Saksassa 5,2 ja Luxemburgissa 5,9 prosenttia mutta Espanjassa 26,6 ja Kreikassa 27,6 prosenttia³. Työttömyysaste on näin Kreikassa ja Espanjassa poikkeuksellisen korkea, mutta se on huomattavasti 28 jäsenvaltion EU:n keskiarvoa korkeampi myös Portugalissa, Kroatiassa ja Kyproksessa, joissa se on kaikissa yli 16 prosenttia. Työttömyysasteen vuosikasvu (vuoden 2012 syyskuusta vuoden 2013 syyskuuhun) oli suurinta Kyproksessa (+4,4 prosenttiyksikköä). Työttömyys lisääntyi jonkin verran myös Alankomaissa (jossa lähtötaso on tosin ollut matala) ja vähemmässä määrin Belgiassa, Bulgariassa, Kroatiassa, Luxemburgissa ja Sloveniassa.

Nuorisotyöttömyysaste on edelleen erittäin korkea. Vuoden 2013 syyskuussa 28 jäsenvaltion EU:n nuorisotyöttömyysaste oli yli 23,5 prosenttia eli 0,4 prosenttiyksikköä suurempi kuin edellisvuoden vastaavana ajankohtana. Se on kuitenkin säilynyt ennallaan viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Nuorisotyöttömyysaste vaihtelee jäsenvaltioiden välillä hyvin paljon: syyskuussa 2013 se oli Saksassa 7,7 ja Itävallassa 8,7 prosenttia mutta Espanjassa 56,5 ja Kreikassa 57,3 prosenttia. Viime kuukausina nämä erot eivät ole enää kasvaneet, mutta ne ovat edelleen suuret.

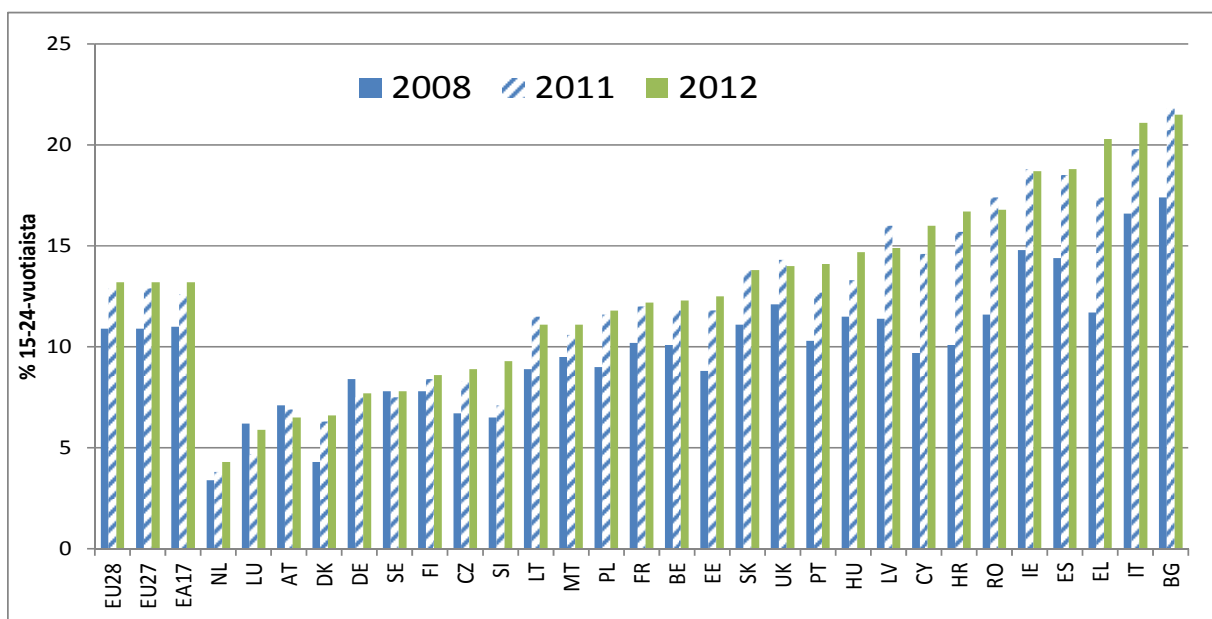
Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus on edelleen kasvanut. Tähän ryhmään kuuluvien 15–24-vuotiaiden nuorten osuus kasvoi vuosien 2008 ja 2011 välisenä aikana 2 prosenttiyksikköä 12,9 prosenttiin (kuvio 2). Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus kasvoi EU:n tasolla edelleen vuonna 2012. Kasvu oli tosin vähäisempää kuin aikaisempina vuosina, eikä osuus kasvanut kaikissa jäsenvaltiossa (vaan se väheni Itävallassa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Liettuassa, Latviassa, Romaniassa ja Bulgariassa). Näiden nuorten osuus on edelleen suuri valtaosassa jäsenvaltioita (Liettua,

---

³ Kreikkaa koskevat tiedot ovat saatavissa vain heinäkuuhun asti.

Malta, Puola, Ranska, Belgia, Viro, Slovakia, Yhdistynyt kuningaskunta, Portugali, Unkari, Latvia, Kypros, Kroatia, Romania, Irlanti, Espanja, Kreikka, Italia ja Bulgaria), ja erityisen huolestuttavaa viimeaikaisin kehitys (2011–2012) on ollut Kreikassa ja Sloveniassa sekä vähemmässä määrin myös Italiassa ja Unkarissa. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuus on jonkin verran suurempi naisten kuin miesten tapauksessa. Vuonna 2012 näiden nuorten osuus oli naisten tapauksessa 13,4 prosenttia ja miesten tapauksessa 12,9 prosenttia (yhteensä 13,1 prosenttia). Nuorten jääminen työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle on pikemminkin seurausta nuorisotyöttömyyden kasvusta kuin sellaisten koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten osuuden kasvusta, jotka eivät aktiivisesti hae työtä.

Kuvio 2: Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten (15–24-vuotiaat) kokonaisosuus jäsenvaltioissa

Lähde: Eurostat.

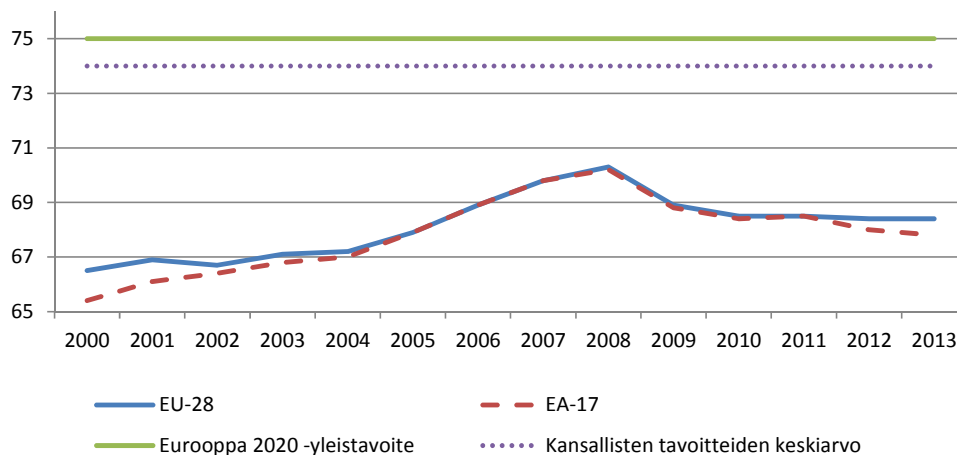
Koulunkäynnin keskeyttäneiden nuorten osuus vähenee vähitellen. Vuonna 2012 näiden nuorten osuus oli 12,7 prosenttia, kun se vuotta aikaisemmin oli ollut 13,4 prosenttia. Koulunkäynnin keskeyttäminen on edelleen vakava ongelma, sillä se koskee 5,5:tä miljoonaa nuorta, joista työttöminä on yli 40 prosenttia. Koulunkäyntinsä keskeyttäneiden osuus oli vuonna 2012 kahdessatoista jäsenvaltiossa alhaisempi kuin Eurooppa 2020 -strategiassa tavoitteeksi asetettu 10 prosenttia. Näiden nuorten osuus oli suurin Espanjassa, Portugalissa ja Maltassa, joissa se oli kaikissa yli 20 prosenttia. **Euroopassa on edistytty hyvin sen tavoitteen saavuttamisessa, jonka mukaan korkea-asteen tai vastaavan tutkinnon suorittaneiden osuuden olisi oltava vähintään 40 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.** Vuonna 2012 tämä osuus oli 35,7 prosenttia.

Työvoimaosuudet ovat edelleen kasvaneet monissa jäsenvaltioissa kriisistä huolimatta. Tämä johtuu pääasiassa ikääntyneiden työntekijöiden (55–64-vuotiaiden) ja naisten työvoimaosuuksien kasvusta. Vuoden 2008 toisen neljänneksen ja vuoden 2013 toisen

neljänneksen välisenä aikana 15–64-vuotiaiden työvoimaosuus kasvoi 28 jäsenvaltion EU:ssa 70,7 prosentista 71,9 prosenttiin, joskin jäsenvaltioiden välillä oli suuria eroja. Työvoimaosuus kasvoi eniten Tšekissä, Maltassa, Liettuassa ja Unkarissa ja supistui eniten Tanskassa (tosin erittäin korkealta lähtötasolta), Irlannissa ja Kroatiassa. Vaikka naisten työvoimaosuus on ajan myötä kasvanut, se on edelleen huomattavasti pienempi kuin miesten. Vuoden 2013 toisella neljänneksellä erotus oli 12,1 prosenttiyksikköä (jolloin miesten työvoimaosuus oli 78 prosenttia ja naisten 65,9 prosenttia). Miesten ja naisten työvoimaosuuksissa on suuria eroja etenkin useissa EU:n eteläisissä jäsenvaltioissa, kuten Kreikassa, Italiassa ja Portugalissa. Joissakin jäsenvaltioissa naisten työvoimaosuus taas on korkea, mutta osa-aikatyötä tekevien naisten osuus on samalla suuri, kuten Alankomaissa (77,3 prosenttia), Saksassa (46,5 prosenttia) ja Itävallassa (45,6 prosenttia) (tiedot vuoden 2013 toiselta neljännekseltä).

Työllisyysasteen heikkeneminen jatkuu. Nykyisen suuntauksen olisi käännyttävä jyrkästi, jotta Eurooppa 2020 -strategiassa yleistavoitteeksi asetettu 75 prosentin työllisyysaste (20–64-vuotiaat miehet ja naiset) saavutettaisiin. Työllisyysaste on kriisin puhkeamisen ja vuoden 2012 lopun välisenä aikana supistunut 28 jäsenvaltion EU:ssa lähes 2 prosenttiyksikköä, 68 prosenttiin (kuvio 3), minkä jälkeen se on edelleen laskenut. Vuoden 2012 toisen neljänneksen ja vuoden 2013 toisen neljänneksen välisenä aikana työllisyysaste supistui euroalueella 0,6 prosenttiyksikköä ja 28 jäsenvaltion EU:ssa 0,42 prosenttiyksikköä.

Kuvio 3: Työllisyysasteen kehitys 28 jäsenvaltion EU:ssa ja euroalueella suhteessa Eurooppa 2020 -strategiassa asetettuihin tavoitteisiin (20–64-vuotiaat)

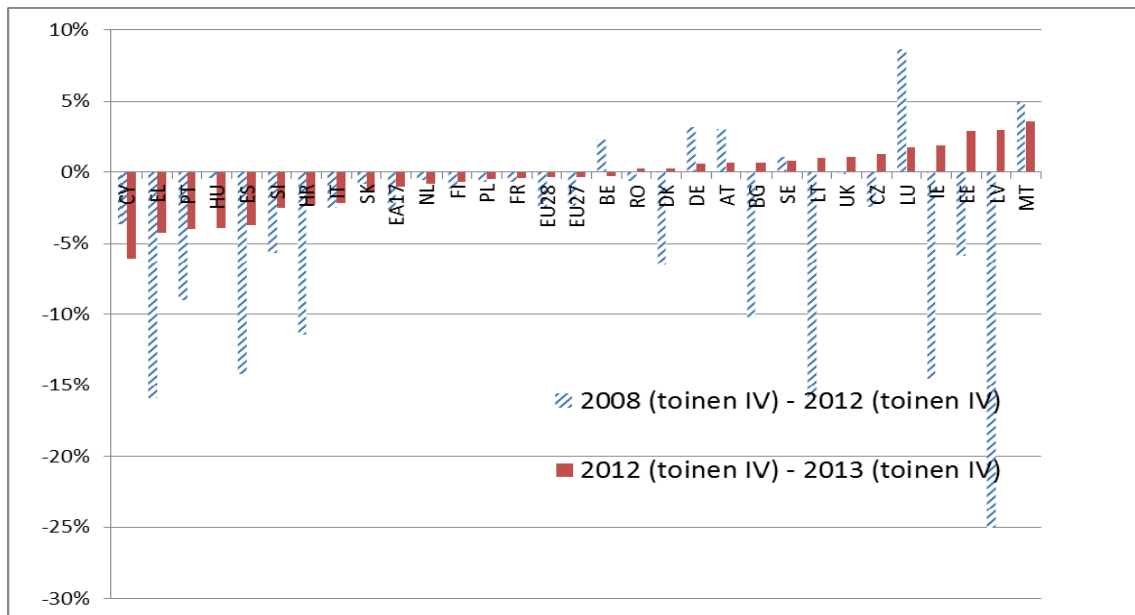
Huom: Vuosien 2000 ja 2001 osalta on ilmoitettu 27 jäsenvaltion EU:n työllisyysaste 28 jäsenvaltion EU:n työllisyysasteen sijaan; vuoden 2013 luvut koskevat toista vuosineljännettä; lähde: Eurostat (työvoimatutkimus) ja Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet.

Kriisin aikana eri jäsenvaltioiden työllisyyskehityksessä on ollut eroja. Kun (20–64-vuotiaiden) miesten työllisyysaste on vuodesta 2008 laskenut yli 3 prosenttiyksikköä (77,9 prosentista 74,5 prosenttiin vuosien 2008 ja 2012 välisenä aikana), naisten työllisyysaste on supistunut hyvin vähän, ja viime vuonna se jopa kasvoi jonkin verran. Ikääntyneiden työllisyysaste on kasvanut merkittävästi (3,3 prosenttiyksikköä vuodesta 2008 vuoteen 2012, jolloin se oli 48,8 prosenttia; kasvu on ollut merkittävää Belgiassa, Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa, Unkarissa, Alankomaissa ja Puolassa), ja etenkin ikääntyneiden

naisten työllisyysaste on kasvanut (5,0 prosenttiyksikköä). Kun tarkastellaan kehitystä koulutustasoin, eniten työllisyysaste on supistunut matalan osaamistason työntekijöiden ja vähiten korkeasti koulutettujen työntekijöiden tapauksessa. Kolmansien maiden kansalaisten (20–64-vuotiaat) työllisyysaste on 28 jäsenvaltion EU:ssa laskenut vuosien 2010 ja 2012 välisenä aikana 58,5 prosentista 56,8 prosenttiin. Työllisyyden alakohtaisia suuntauksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että työpaikkoja menetettiin vuoden 2012 toisen neljänneksen ja vuoden 2013 toisen neljänneksen välisenä aikana eniten rakennusalaalla (–4,5 prosenttia), maataloudessa (–1,5 prosenttia) ja valmistusteollisuudessa (–1,2 prosenttia). Sen sijaan tieto- ja viestintäteknikan alalla on nähtävissä merkittävää työllisyyden kasvua (+2,5 prosenttia). Vaikka viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana tapahtunut kehitys on vaikuttanut haitallisesti vakituisiin työsuhteisiin, suurin osa sopeuttamistoimista on kohdistunut tilapäisiin työpaikkoihin (työsuhdetta ei ole jatkettu). Lisäksi kokoaikaisten työpaikkojen määrä vähenee edelleen neljättä peräkkäistä vuotta. Määrä on vuoden 2008 viimeisen neljänneksen jälkeen vähentynyt yhteensä 8,3 miljoonalla työpaikalla (–4,6 prosenttia). Sen sijaan osa-aikaisten työpaikkojen määrä on lisääntynyt tasaisesti viime vuosina, ja se on vuoden 2008 viimeisen neljänneksen jälkeen kasvanut yhteensä 2,5 miljoonalla työpaikalla (+6,4 prosenttia).

Työllisyysasteen kasvussa on eroja jäsenvaltioiden välillä. Kuviosta 4 käy ilmi, että tilanne on eri jäsenvaltioissa ollut hyvin erilainen ja että vuoden 2012 toiseen neljännekseen asti työllisyysasteen kasvu oli hyvin pitkälti negatiivista Latviassa, Kreikassa, Liettuassa, Irlannissa ja Espanjassa. Vuoden 2012 toisesta neljänneksestä lähtien työllisyys on parantunut Baltian maissa ja Irlannissa. Tilanne on kuitenkin heikentynyt useissa muissa maissa ja etenkin Kyproksessa, Espanjassa, Portugalissa ja Unkarissa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että eräissä euroalueen ytimeen kuuluvissa jäsenvaltioissa (sekä Maltassa) työllisyystilanne on edelleen melko hyvä, kun taas eteläisissä euroalueen maissa, kuten Italiassa ja Espanjassa, se on heikentynyt entisestään. Tämä vahvistaa sen, että työttömyyserot euroalueella kasvavat.

Kuvio 4: Työllisyyden kasvu (henkilöiden lukumäärä) vuoden 2008 toisesta neljänneksestä lähtien jäsenvaltioittain

Huom.: Unkarin ja Kroatian tiedot vuoden 2013 ensimmäiseltä neljännekseltä; lähde: Eurostat (kansantaloustilastot), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat.

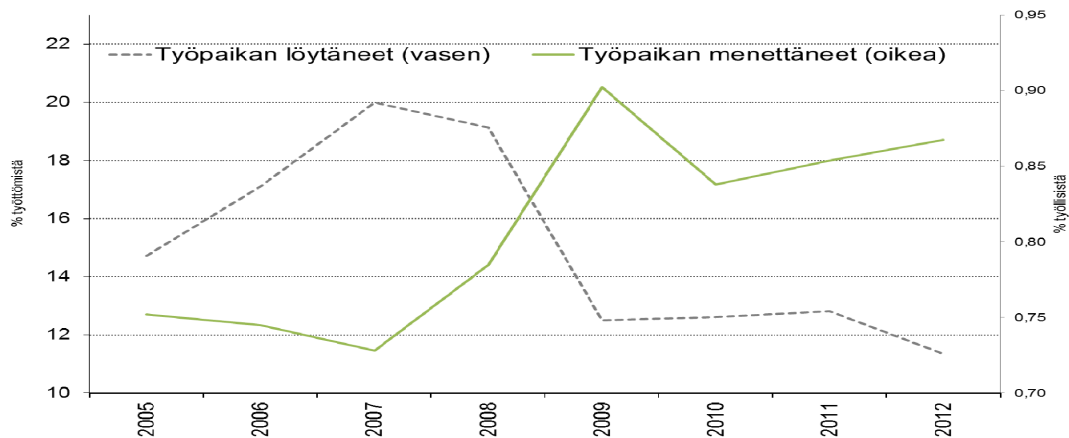
Työllisyystilanne todennäköisesti paranee hieman tulevaisuudessa lähinnä BKT:n ennustetun kasvun seurauksena. Avoimien työpaikkojen osuus on tällä hetkellä karkeasti arvioituna 1,5 prosenttia. Tämä on ollut likimain osuuden keskiarvo vuoden 2010 lopusta lähtien⁴. Tulevasta kehityksestä voidaan todeta, että useat suuntaukset johtavat keskipitkällä aikavälillä työpaikkojen määrän lisääntymiseen nykyisestä etenkin tietyillä aloilla. Esimerkiksi teknologian kehitys luo uusia työpaikkoja tieto- ja viestintätekniikan alalla (vuoteen 2015 mennessä alalla odotetaan olevan tarjolla 900 000 avointa työpaikkaa), ja ikääntyminen lisää nykyisestä julkisen terveydenhuollon määrärahojen niukkuudesta huolimatta todennäköisesti terveysalan työntekijöiden ja palvelujen tarvetta keskipitkällä aikavälillä (terveydenhuollon ammattihenkilöstöä palkattiin 27 jäsenvaltion EU:ssa vuonna 2012 jo lähes miljoonaa työntekijää). Lisäksi vihreä talous voi lisätä vihreiden työpaikkojen määrää (joka oli 2,4 miljoonaa vuonna 2000 ja 3,0 miljoonaa vuonna 2008 ja jonka arvioitiin kasvavan 3,4 miljoonaan vuonna 2012). Myös muilla kehittyneillä teknologioilla edellyttävillä aloilla on jatkossa tarvetta palkata runsaasti keskimääräisen ja korkean osaamistason työvoimaa. Näin on esimerkiksi liikenteen alalla, jolla on vastattava ilmailun ja henkilöliikenteen kasvuun ja kompensoitava vuoteen 2020 mennessä alalta eläkkeelle jäävien ikääntyneiden työntekijöiden suuri osuus.

Työllisyyden kehitysdynamiikkaan on vaikuttanut lähinnä työpaikan löytäneiden osuuden supistuminen. Kehityksen taustalla olevien tekijöiden tarkastelu osoittaa, että työllisyysasteen lasku on seurausta sekä työpaikkansa menettäneiden tai työpaikastaan

⁴ Avoimien työpaikkojen seurantavälineeseen perustuvien uusimpien tietojen mukaan työntekijöiden määrän kasvu on ollut suurinta terveysalan hoitotyöntekijöiden ammattiryhmässä ja sen jälkeen seuraavissa ammattiryhmissä: ohjelmistokehittäjät ja -analytikot, hallinto- ja erityissihteerit, kaivos-, teollisuus- ja rakennusalojen tarkastajat sekä esiopettajat ja varhaiskasvattajat.

lähteneiden osuuden kasvusta että työpaikan löytäneiden osuuden supistumisesta. Näistä kahdesta suhteesta tärkeämpi merkitys on jälkimmäisellä (kuvio 5).⁵ Vuosina 2008–2012 työpaikan löytäneiden osuus väheni 24 jäsenvaltiossa ja kasvoi ainoastaan kolmessa (Luxemburg, Saksa ja Alankomaat). Eniten osuus väheni Tanskassa, Kyproksessa ja Sloveniassa.

Kuvio 5: Työpaikan löytäneiden ja työpaikkansa menettäneiden tai työpaikastaan lähteneiden osuudet 27 jäsenvaltion EU:ssa, vuosikeskiarvot 2005-2012

Lähde: Eurostat (työvoimatutkimus), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat.

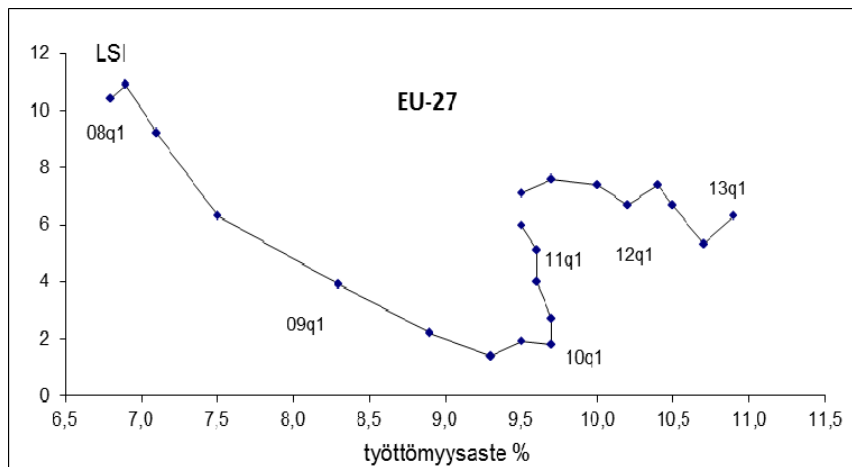
Työmarkkinat ovat edelleen voimakkaasti segmentoituneet. Tilapäisten työntekijöiden osuus on kasvanut 0,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2011. Tämä on ollut pitkälti seurausta epävarmasta taloudellisesta tilanteesta. Tilapäistyön lisääntyminen pahentaa tiettyjen ryhmien jo korkeaa työttömyysastetta ja/tai alhaista työvoimaosuutta. Nuorisotyöllisyydelle on ominaista, että sekä väliaikaisten että osa-aikaisten työpaikkojen osuudet ovat suuret: vuonna 2012 väliaikaisten työpaikkojen osuus oli jonkin verran yli 40 ja osa-aikaisten jonkin verran yli 30 prosenttia kaikista työpaikoista. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että koko työväestön tapauksessa nämä osuudet olivat huomattavasti pienemmät: vuonna 2012 väliaikaisten työpaikkojen osuus oli noin 14 ja osa-aikaisten noin 19 prosenttia kaikista työpaikoista 28 jäsenvaltion EU:ssa. Osa-aikatyötä tekevien naisten osuus oli suurempi kuin osa-aikatyötä tekevien miesten. Vuonna 2012 osa-aikatyötä tekevien naisten osuus oli 31,9 prosenttia kun vastaava miesten osuus oli 8,4 prosenttia. Alankomaissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Saksassa, Itävallassa ja Belgiassa osa-aikatyötä tekevien naisten osuus oli yli 40 prosenttia, mikä alensi kokoaikavastaavaa työllisyysastetta merkittävästi. Nykyisessä tilanteessa tilapäis- ja osa-aikatyö, joka ei aina perustu vapaaehtoisuuteen, voi auttaa luomaan työpaikkoja ja voi keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä muodostaa perustan vakinaiseen ja/tai kokoaikaiseen työsuhteeseen siirtymiselle (esimerkiksi nuorten tapauksessa). Segmentoituminen ilmenee myös miesten ja naisten välisissä, vaikeasti poistettavissa palkkaeroissa sekä niiden työntekijöiden pienessä osuudessa, joiden työsuhdeturva paranee työsopimuksen muuttumisen seurauksena. Viimeksi mainittu tekijä vaikuttaa haitallisesti ryhmiin, joilla työsuhteet ovat usein väliaikaisia, kuten nuorilla.

⁵ Työpaikan löytäneiden osuudella tarkoitetaan uudessa työpaikassa aloittaneiden työntekijöiden osuutta suhteessa työttömiin. Työpaikkansa menettäneiden tai työpaikastaan lähteneiden osuudella tarkoitetaan näiden henkilöiden osuutta suhteessa työttömiin.

Kohtaanto työmarkkinoilla on puutteellista useissa jäsenvaltioissa. Vaikka avoimien työpaikkojen keskimääräinen osuus ei ole muuttunut kovinkaan paljon kolmen viime vuoden aikana, työttömyys on lisääntynyt, mikä saattaa olla merkki kohtaannon heikkenemisestä työmarkkinoilla. Beveridge-käyrä (kuvio 6) osoittaa, että rakenteellinen työttömyys on lisääntynyt vuoden 2011 puolivälistä alkaen. Beveridge-käyrät ovat heikentyneet useimmissa jäsenvaltioissa. Poikkeuksena tästä suuntauksesta on kuitenkin ollut etenkin Saksa. Tämä kielteinen yleissuuntaus on seurausta etenkin osaamisen kohtaanto-ongelman pahenemisesta⁶. Se osoittaa, että talouskriisiin liittyvä työllistymismahdollisuuksien puute aiheuttaa hystereesivaikutuksia, joihin on puututtava investoimalla inhimilliseen pääomaan ja tehostamalla osaamisen kohtaantoa.

Kuvio 6: Beveridge-käyrä, EU-27, 2008 (ensimmäinen IV) – 2013 (ensimmäinen IV)

Huom.: LSI (pysty akseli) kuvaa työvoimapulan indikaattoria, joka perustuu EU:n yritys­kyselyn tuloksiin (niiden teollisuusyritysten prosenttiosuus, jotka ovat ilmoittaneet työvoimapulan rajoittavan tuotantoon); lähde: Eurostat.

Työttömien määrän lisääntyminen, pitkäaikaistyöttömien osuuden kasvu ja näistä seurauksena oleva kohtaannon heikkeneminen asettavat vakavia haasteita aktiiviselle työvoimapolitiikalle ja julkisille työvoimapolitiikalle. Vaikka jotkin jäsenvaltiot ovat osoittaneet lisää varoja aktiivista työvoimapolitiikkaa ja julkisia työvoimapolitiikka varten, toiset ovat vähentäneet näitä varoja voidakseen saavuttaa julkisen talouden vakauttamista koskevat tavoitteet ja tehostakseen julkisia työvoimapolitiikka varten. Joissakin jäsenvaltioissa on myös parannettu julkisten työvoimapolitiikka käytännön työmenetelmiä.

Taluskriisi ja sen seuraukset työmarkkinoilla näyttävät vaikuttaneen muuttovirtoihin EU:ssa kolmella tasolla: EU:n ulkopuolelta EU:hun suuntautuvat muuttovirrat ovat vähentyneet (–3,7 prosenttia vuosina 2010–2011), EU:sta EU:n ulkopuolelle suuntautuvat muuttovirrat ovat kasvaneet (+14 prosenttia vuosina 2010–2011, Espanjan, Yhdistyneen kuningaskunnan, Ranskan, Irlannin, Portugalin ja Tšekin osuus tästä kasvusta on 90 prosenttia, ja muuttajista suurin osa on pikemminkin kotimaahansa palaavia muuttajia kuin jäsenvaltioiden kansalaisia), ja EU:n sisäiset muuttovirrat ovat muuttuneet (liikkuvuus EU:n sisällä). Työntekijöiden liikkuvuus EU:n sisällä perustuu nykyisin yhä enemmän työntekijöihin, kun aikaisemmin se perustui pääasiassa vetotekijöihin. Yleisesti voidaan

⁶ "Labour Market Developments in Europe, 2013", Euroopan komissio.

todeta, että vaikka liikkuvuus eteläisistä jäsenvaltioista muihin EU:n jäsenvaltioihin (esimerkiksi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja Saksaan) on suhteellisesti tarkasteltuna lisääntynyt huomattavasti, absoluuttiset määrät ovat edelleen melko pieniä, kun ne suhteutetaan työvoiman (ja siihen kuuluvien työttömien) kokonaismäärään EU:n eteläisissä jäsenvaltioissa ja huomattavasti suurempiin, Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioista lähtöisin oleviin liikkuvuusvirtoihin. Viimeksi mainitut jäsenvaltiot ovat EU:n sisällä edelleen tärkeimmät lähtömaat.

Osaamisen tarjonta ei ole pysynyt osaamisen kysynnän muutosvauhdissa. Useat suuntaukset, etenkin globalisaatio ja (osaamista edellyttävät) teknologiset muutokset, ovat vähitellen muuttaneet työvoiman kysyntää. Korkean osaamistason työntekijöiden suhteellinen kysyntä on yleisesti ottaen lisääntynyt samalla kun korkean ja matalan osaamistason väliin jäävän ja matalan osaamistason työntekijöiden kysyntä on vähentynyt (osaamistason kasvu työvoiman kysynnässä). Lisäksi taitojen keskinäinen tärkeysjärjestys on muuttunut. Sekä tieto- ja viestintätekniikkataidoista että ns. ”pehmeistä” taidoista on tullut entistä tärkeämpiä monissa ammateissa.

Vaikka keskimääräinen koulutustaso ja näin myös osaamistarjonnan laatutaso ovat ajan myötä parantuneet, työntekijöiden osaaminen ei ole pysynyt osaamiskysynnän kehityksen tahdissa. Tätä tilannetta on lisäksi vaikeuttanut se, että sekä miesten että naisten osallistuminen elinikäiseen oppimiseen on vähenemässä useissa jäsenvaltioissa. Osaamisen kysynnän ja tarjonnan suhteessa tapahtuneiden muutosten vuoksi korkean osaamistason työntekijöillä on paremmat mahdollisuudet työllistyä kuin korkean ja matalan osaamistason välissä olevilla ja matalan osaamistason työntekijöillä. Työmarkkinaennusteet vahvistavat, että suuntaus jatkuu tulevaisuudessa⁷.

Euroopan osaamis pohjaan liittyvät rakenteelliset puutteet uhkaavat Euroopan kasvupotentiaalia ja kilpailukykyä. Viimeaikaisten tietojen⁸ perusteella noin 20 prosentilla työikäisestä väestöstä on hyvin matala osaamistaso, ja eräissä maissa (kuten Espanjassa ja Italiassa) tämä osuus on jopa edellä mainittua suurempi. Erittäin hyvän osaamistason työntekijöiden osuus on suuri vain muutamissa maissa (Suomi, Alankomaat ja Ruotsi), ja useimmat Euroopan maat ovat vielä kaukana niistä Euroopan ulkopuolisista maista (esimerkiksi Japanista ja Australiasta), joissa tällaisten työntekijöiden osuus on suurin. Tiedot vahvistavat sen, että Euroopassa ei investoida tehokkaasti koulutukseen ja osaamiseen. Tämä vaarantaa Euroopan keskipitkän aikavälin kilpailukykyä ja sen työvoiman suuren osan työllistettävyyden. Kymmenen jäsenvaltiota (Tanska, Irlanti, Kreikka, Espanja, Italia, Kypros, Unkari, Portugali, Slovakia ja Yhdistynyt kuningaskunta) on vähentänyt koulutusmenojensa absoluuttista määrää ja 20 jäsenvaltiota on vähentänyt koulutusinvestointejaan BKT:hen suhteutettuina.

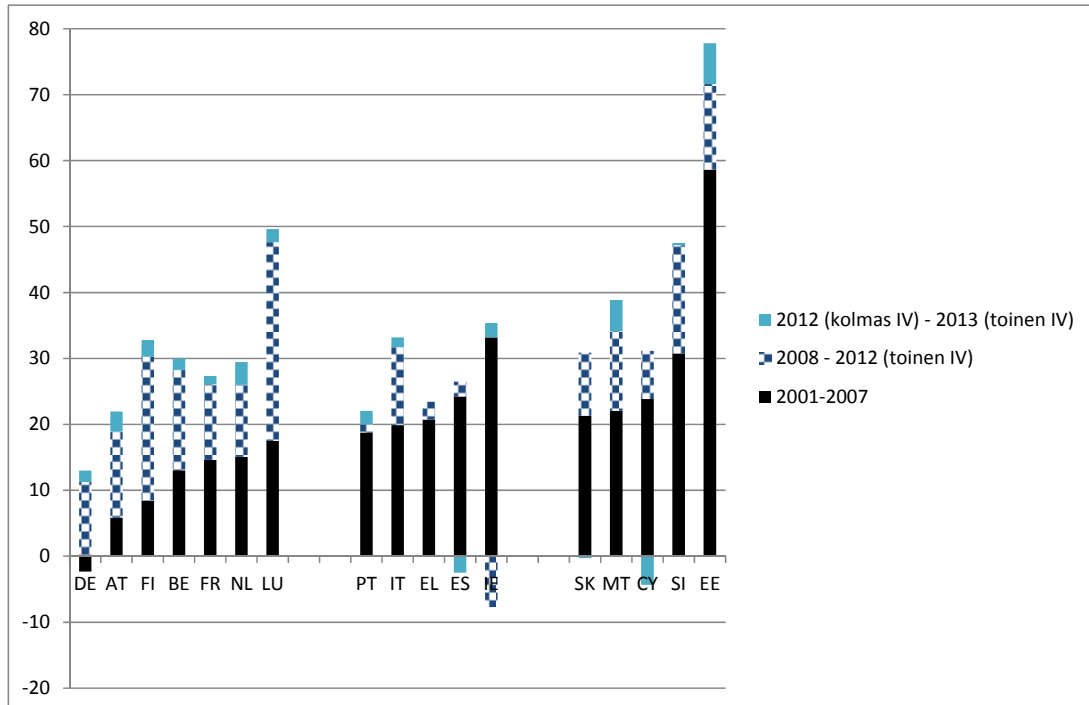
Palkkakehityksessä otetaan huomioon tasapainotustarpeet. EU:n ulkoinen epätasapaino lisääntyi merkittävästi juuri ennen kriisin puhkeamista. Viime aikoina kuitenkin yksikkötyökustannusten kehitysdynamiikka on tukenut ulkoisen epätasapainon vähentämistä (kuviot 7). Lisäksi reaalisten työvoimakustannusten kehitys on mukautunut eri jäsenvaltioiden työmarkkinatilanteeseen. On tärkeää, että palkkakehityksessä otetaan myös vastaisuudessa

⁷ Ks. esimerkiksi Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (Cedefop) julkaisu ”Future Skills Supply and Demand in Europe”.

⁸ OECD ja Euroopan komissio julkaisivat lokakuussa 2013 aikuisten ammatillisesta osaamisesta (”Survey on Adult Skills”, PIAAC) tekemänsä uuden tutkimuksen tulokset.

huomioon tarve ulkoisen epätasapainon korjaamiseen ja työttömyyden vähentämiseen. Viimeaikaiset palkankorotukset maissa, joilla on ”ylijäämä”, saattavat lisätä kokonaiskysyntää, jos ne ovat luonteeltaan pysyviä.⁹

Kuvio 7: Nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella

Huom.: Kreikan osalta ei ole saatavilla neljännesvuositietoja; Kreikan tiedot ovat jaksolta, joka päättyy vuoden 2012 loppuun; lähde Eurostatin tietoihin perustuvat työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskemat.

Yksikkötyökustannusten vähenemisen ja maltillisen palkkakehityksen vaikutukset ovat näkyneet hintakehityksessä hitaasti ja vain osittain. Tämän osittaiseksi jääneen siirtymävaikutuksen voidaan katsoa olevan seurausta samanaikaisesta välillisten verojen korottamisesta ja julkisen talouden vakauttamisesta johtuvasta hintasäätelystä¹⁰. Hintojen rajun nousun vuoksi tehdyt nimellisten yksikkötyökustannusten leikkaukset ovat johtaneet työtulo-osuuksien supistumiseen useissa jäsenvaltioissa, etenkin Espanjassa, Portugalissa ja Kreikassa. Tästä seurauksena ollut voittomarginaalien kasvu ei kuitenkaan ole johtanut investointien lisääntymiseen.

Verokiila on edelleen suuri useissa jäsenvaltioissa. Huomattavassa osassa jäsenvaltioita on ongelmana suuri ja eräissä tapauksissa kasvava verokiila, etenkin kun on kyse matalapalkkatyöntekijöistä ja kotitalouksien toisista tulonsaajista. Esimerkkinä voidaan mainita, että matalapalkkatyöntekijöiden (joiden palkka on 67 prosenttia keskipalkasta) tapauksessa verokiila pieneni useimmissa jäsenvaltioissa vuosina 2008–2010, mutta kasvoi jälleen tämän jakson jälkeisinä kahtena vuotena lähes kaikissa jäsenvaltioissa (lukuun

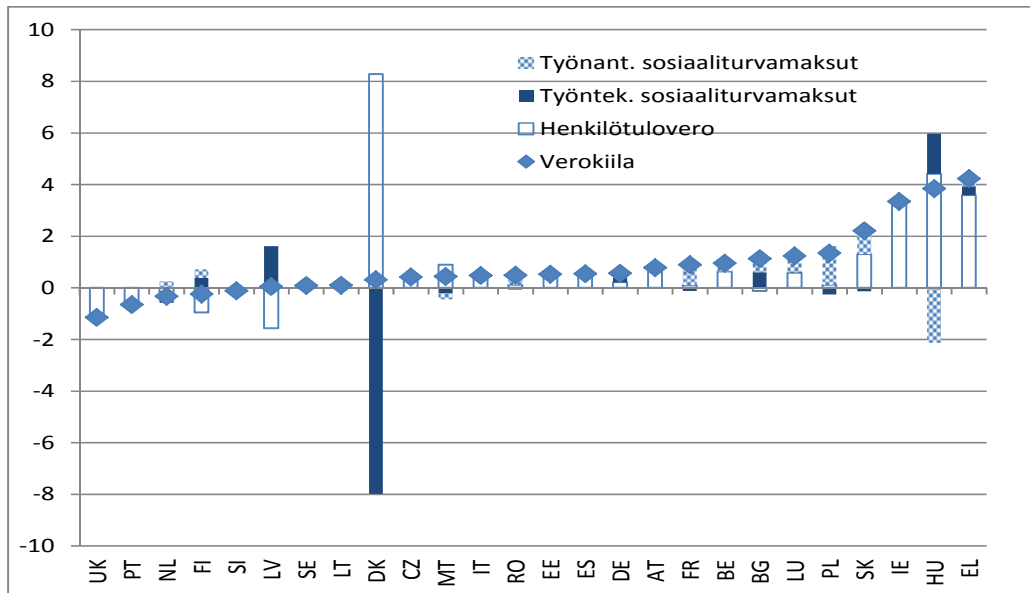
⁹ Ks. esimerkiksi ”Is Aggregate Demand Wage-Led or Profit-Led? National and Global Effects”, International Labour Office, Conditions of Work and Employment Series No. 40, Geneva, 2012.

¹⁰ Ks. ”Quarterly Report on the Euro Area”, Euroopan komissio, Volume 12, No. 3, 2013.

ottamatta Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Alankomaita, Portugalia, Sloveniaa ja Suomea). Vuonna 2012 verokiila vaihteli 20 prosentin tai tätä pienemmästä kiilasta (Malta ja Irlanti) yli 45 prosentin verokiilaan (Belgia, Saksa, Ranska ja Unkari). Tuloveron korotuksia, jotka kohdistuivat etenkin hyvätuloisiin, jatkettiin vuosina 2012–2013 yhdessätoista jäsenvaltiossa¹¹.

Kokonaisverokiilan muutoksiin on vaikuttanut lähinnä henkilötulovero, joka on noussut 19 jäsenvaltiossa (26 jäsenvaltiosta) (kuvio 8; huom.: naimattomat, ei lapsia). Henkilötuloveron korotukset ovat olleet erityisen suuria Irlannissa, Unkarissa ja Kreikassa. Kun otetaan huomioon sekä henkilötulovero että työntekijöiden sosiaaliturvamaksut, työntekijöiden vero- ja maksutaakka on kasvanut 18 jäsenvaltiossa. Työnantajilla vastaava taakka on kasvanut vain 11 jäsenvaltiossa. Työnantajien sosiaaliturvamaksut ovat yleisesti ottaen säilyneet lähes ennallaan useimmissa jäsenvaltioissa lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia (joihin kuuluvat etenkin Ranska, Slovakia, Puola ja Unkari).

Kuvio 8: Kokonaisverokiilan muutokset vuosina 2010–2012 osatekijöittäin (67 prosenttia keskipalkasta, naimaton, ei lapsia)

Huom.: Tietoja ei ole saatavissa Kyproksesta ja Kroatiasta; lähde: OECD.

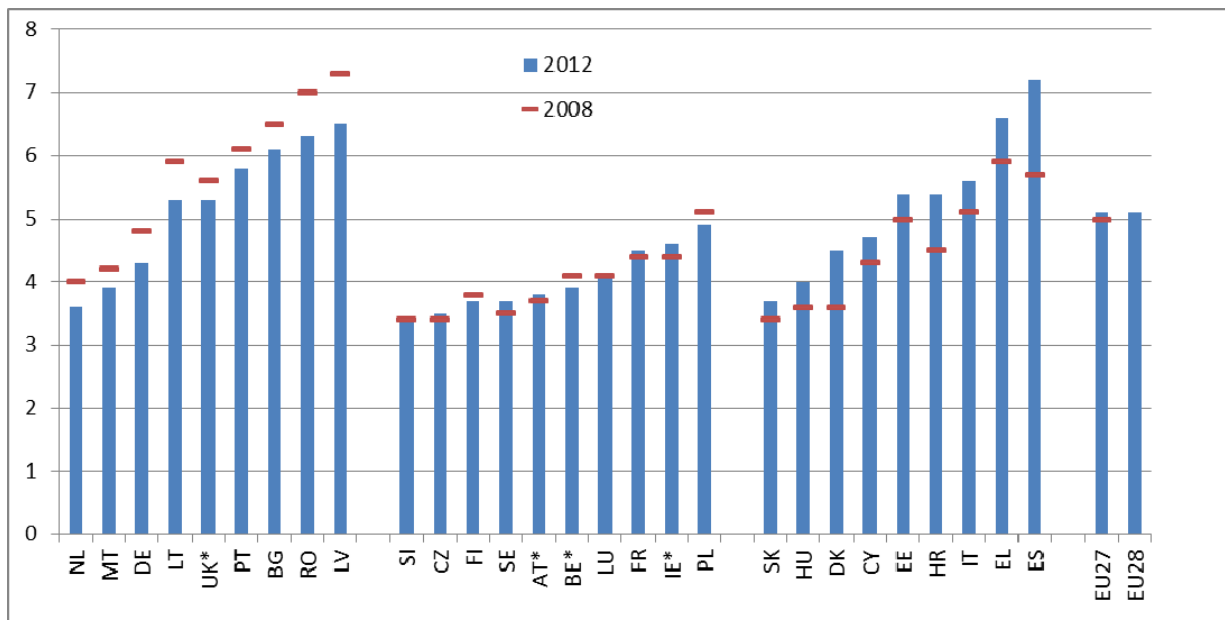
Joissakin jäsenvaltioissa on haasteena pimeän työn torjunta. Harmaalla taloudella ja pimeällä työllä on kielteisiä seurauksia, jotka vaikuttavat makrotaloudellisiin tavoitteisiin sekä työn laatuun ja tuottavuuteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Makrotalouden näkökulmasta harmaa talous ja pimeä työ vähentävät verotuloja (tuloveroja ja arvonlisäveroa) ja heikentävät sosiaaliturvajärjestelmien rahoitus pohjaa. Mikrotalouden näkökulmasta pimeä työ ja muut epätyypilliset työllistämisyjärjestelyt, kuten näennäisyrittäjäyys, usein vääristävät yritysten välistä tervettä kilpailua ja luovat edellytykset sosiaaliselle polkumyynnille, joka puolestaan estää täysimääräisen sosiaaliturvan tarjoavien laillisten työpaikkojen luomista. Ne myös heikentävät tuottavuutta, koska epävirallisessa taloudessa toimivat yritykset yleensä

¹¹ Lähde: Garnier et al. (2103): Recent Reforms of Tax Systems in the EU: Good and Bad News. *Taxation paper*, 39. Euroopan komissio.

välttävät virallisen talouden palvelujen ja panosten (kuten luottojen) käyttämistä eivätkä kasva yrityksinä. Vaikka täysin luotettavia numerotietoja harmaan talouden ja pimeän työn laajuudesta ei ole helposti saatavilla, summittaisten tietojen perusteella nämä ilmiöt muodostavat haasteen joissakin jäsenvaltioissa¹².

Kriisi on merkittävästi muuttanut eriarvoisuuden dynamiikkaa ja vaikuttanut eri väestönsiin eri tavoin. Vaikka ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde¹³ 27 jäsenvaltion EU:ssa säilyi vuosina 2008–2012 keskimäärin ennallaan, jäsenvaltioiden välillä on suuria ja kasvavia eriarvoisuuteen liittyviä eroja (kuvio 9). Eniten eriarvoisuus on lisääntynyt suurimmassa osassa eteläisiä jäsenvaltioita (Espanjassa, Kreikassa, Italiassa ja Kyproksessa) sekä Kroatiassa, Virossa, Tanskassa, Unkarissa ja Slovakiassa ja jossakin määrin myös Irlannissa. Viimeaikaisista parannuksista huolimatta eriarvoisuus on edelleen ongelma etenkin Bulgariassa, Latviassa, Portugalissa ja Romaniassa.

Kuvio 9: Tulonjaon eriarvoisuus (ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde) 2008–2012

Lähde: Eurostat, EU-SILC. *Itävallan, Belgian, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta on ilmoitettu vuoden 2012 tietojen sijaan vuoden 2011 tiedot, vuoden 2012 osalta 27:n ja 28 jäsenvaltion EU:ta koskevat tiedot ovat arvioita, Italian osalta tiedot ovat alustavia.

Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski on kasvanut huomattavasti, ja myös erot jäsenvaltioiden välillä ovat kasvussa. Nykyisen suuntauksen olisi käännyttävä jyrkästi,

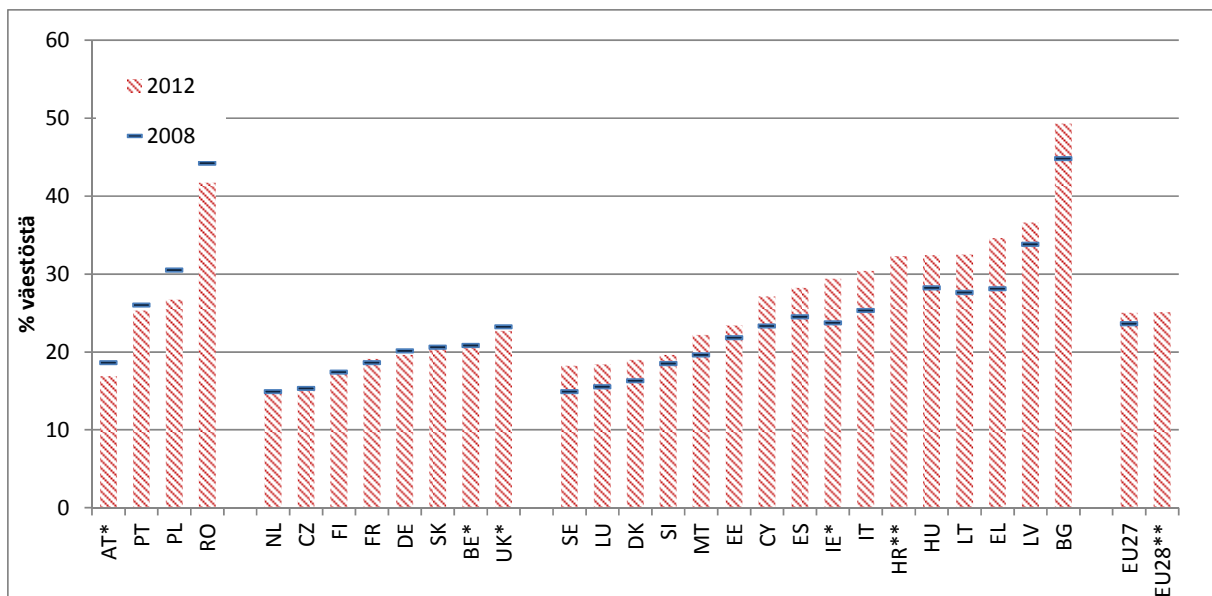
¹² Ks. esim. Eurofound (2013), *Tackling Undeclared Work in 27 European Union Member States and Norway: Approaches and Measures Since 2008*, Eurofound, Dublin; Hazans, M. (2011), *Informal Workers Across Europe*, Research Paper 5912, World Bank, Washington DC.

¹³ Ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhteella mitataan tulonjaon eriarvoisuutta.

Laskennassa suurituloisimman 20 prosentin (ylin tuloviidennes) saama kokonaistulo suhteutetaan pienituloisimman 20 prosentin (alin tuloviidennes) saamaan kokonaistuloon. Tuloina otetaan huomioon ekvivalentti käytettävissä oleva tulo.

jotta Eurooppa 2020 -strategiassa yleistavoitteeksi asetettu tämän riskiryhmän pienentäminen vähintään 20 miljoonalla henkilöllä voitaisiin saavuttaa. Niiden eurooppalaisten määrä, joihin kohdistuu köyhyysriski tai sosiaalisen syrjäytymisen riski, kasvoi vuonna 2008 tapahtuneen kriisin puhkeamisen ja vuoden 2012¹⁴ välisenä aikana huolestuttavat 8,7 miljoonaa henkeä (mukana ei ole Kroatia), ja vuonna 2012 tämän riskiryhmän osuus oli 25,1 prosenttia 28 jäsenvaltion EU:n väestöstä (kuvio 10). Köyhyysriskin tai sosiaalisen syrjäytymisen riskin alaisen väestön osuus on kasvanut etenkin niissä jäsenvaltioissa, joihin talouskriisi on vaikuttanut voimakkaimmin. Sen sijaan muutamissa jäsenvaltioissa *suhteellinen* köyhyysaste on niiden antamien tietojen mukaan laskussa.

Kuvio 10: Köyhyysriskin ja sosiaalisen syrjäytymisen riskin kehitys vuosina 2008–2011, riskiaste

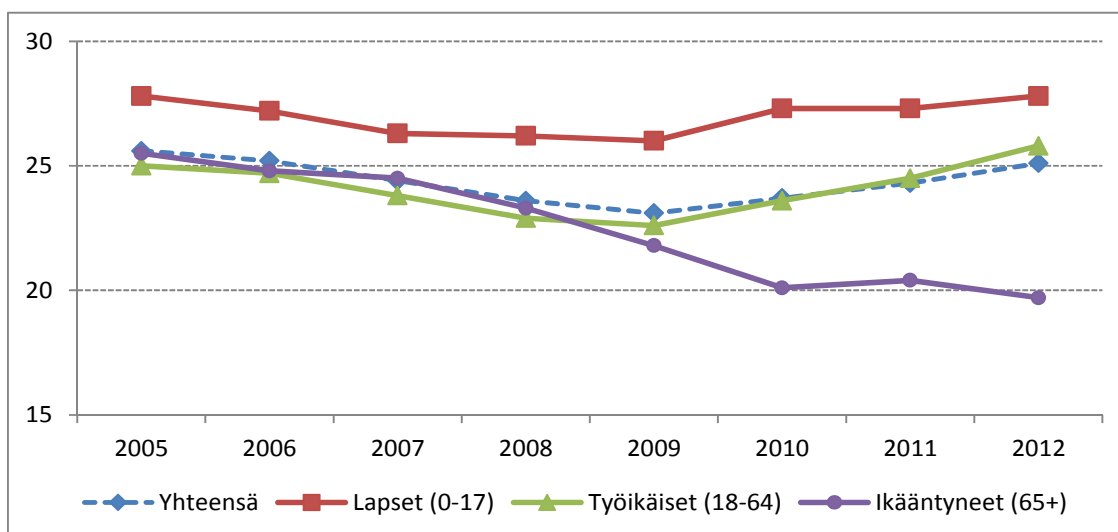

Lähde: Eurostat, EU-SILC. Tiedot lajiteltu köyhyysriskin ja sosiaalisen syrjäytymisen riskin mukaan vuonna 2012. Vuoden 2012 osalta 27:n ja 28 jäsenvaltion EU:ta koskevat tiedot ovat arvioita ja Italian tiedot alustavia. *Itävallan, Belgian, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan osalta on ilmoitettu vuoden 2012 tietojen sijaan vuoden 2011 tiedot; **Kroatian ja 28 jäsenvaltion EU:n tiedot puuttuvat vuodelta 2008.

Ikäryhmien välillä on huomattavia eroja. Vaikutukset ovat olleet voimakkaimpia työikäisen väestön tapauksessa. Köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat viime vuosina lisääntyneet merkittävästi 18–64-vuotiaiden ikäryhmässä kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioita. Tämä johtuu lähinnä työttömien ja alityöllistettyjen kotitalouksien osuuden kasvusta ja työssäkäyvien köyhyydestä. Vuonna 2012 yhteensä noin 50 miljoonalla työikäisellä tulot olivat alle 60 prosenttia kansallisesta kulutusyksikköä kohti lasketusta mediaanitulosta 28 jäsenvaltion EU:ssa, 33,1 miljoonaa kärsi vakavasta aineellisesta puutteesta ja 30,4 miljoonaa 18–59-vuotiasta asui työttömässä kotitaloudessa.

¹⁴ Tuoreimmat EU-SILC-tiedot sisältävät Eurostatin arviot 28:n ja 27 jäsenvaltion EU:n osalta vuodelta 2012 (Itävallan, Belgian, Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan tiedot puuttuvat). SILC-viitetiedot vuodelta 2012 koskevat tulovuotta 2011.

Kuvio 11: Köyhyysriskin ja sosiaalisen syrjäytymisen riskin kehitys vuodesta 2005, EU-28, yhteensä, lapset, työikäinen väestö ja ikääntyneet

Lähde: Eurostat, EU-SILC. Vuosilta 2005–2009 on ilmoitettu EU-27:n keskiarvo ja vuosilta 2010–2012 EU-28:n keskiarvo, vuoden 2012 tiedot arvioita.

Ikääntyneisiin (yli 65-vuotiaisiin) kohdistuneet vaikutukset ovat olleet suhteessa vähäisempiä, sillä heidän köyhyysriskinsä ja sosiaalisen syrjäytymisen riskinsä on pienentynyt useimmissa jäsenvaltioissa. Ikääntyneiden köyhyys koskettaa kuitenkin edelleen useammin naisia kuin miehiä. Tämä ikääntyneiden tilanteen suhteellinen paraneminen johtuu kuitenkin lähinnä siitä, että eläkkeet ovat säilyneet lähes ennallaan, kun taas työikäisen väestön tulotason kehitys on pysähtynyt tai heidän tulotonsa on pudonnut.

Lasten köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski on kasvanut vuodesta 2008 (pääosin työikäisten) vanhempien tilanteen heikkenemisen vuoksi yli 20 jäsenvaltiossa. Yhden huoltajan kotitalouksilla köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski (EU-28: 47,8 prosenttia vuonna 2012) on yli kaksinkertainen kahden huoltajan kotitalouksiin verrattuna (24,4 prosenttia). Yhden huoltajan kotitalouksiin kohdistuva huomattavasti suurempi köyhyysriski on havaittavissa kaikissa jäsenvaltioissa ja vaihtelee 35 prosentista (Slovenia, Suomi ja Tanska) 78 prosenttiin (Bulgaria). Myös perheisiin, joissa on kolme tai useampia lapsia, kohdistuu merkittävästi kokonaisväestön riskiä suurempi köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski (EU-28: 30,9 prosenttia) Kriisin aiheuttamalla työmarkkinaolosuhteiden heikentymisellä on ollut välittömämpi vaikutus työikäisiin miehiin kuin naisiin. Naisiin kohdistuu kuitenkin suurempi (jatkuvan) köyhyyden tai syrjäytymisen riski kuin miehiin hoitojärjestelyihin liittyvien työvoiman ulkopuolella vietettyjen jaksojen ja osa-aikatyön vuoksi. Kolmansien maiden kansalaisten (18–64-vuotiaat) köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riski (48,8 prosenttia) oli vuonna 2012 huomattavasti suurempi kuin EU:n kansalaisten (24,9 prosenttia). Näiden kahden ryhmän riskitasojen välinen ero kasvoi vuosien 2010 ja 2012 välisenä aikana 21,7 prosenttiyksiköstä 23,9 prosenttiyksikköön.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot ovat keskimäärin vähentyneet EU:ssa ja euroalueella vuodesta 2011. Vähennykset ovat olleet erityisen suuria (kahden vuoden kumulatiivinen vähennys yli 5 prosenttiyksikköä) Kreikassa, Espanjassa, Italiassa, Kyproksessa, Portugalissa ja Romaniassa ja pienempiä Belgiassa, Tšekissä, Tanskassa,

Unkarissa, Alankomaissa, Sloveniassa ja Slovakiassa. Muissa jäsenvaltioissa kotitalouksien tulojen kasvu pysähtyi tai ne kasvoivat vain vähän.

Sosiaalimenojen vakauttava vaikutus kotitalouksien tuloihin on vähentynyt vuoden 2010 jälkeen. Vuosien 2008–2009 taantumana aikana sosiaalimenoilla oli tärkeä merkitys kotitalouksien tulojen tukemisessa useimmissa EU:n jäsenvaltioissa¹⁵. Tämä perustui osin finanssipoliittisiin elvytystoimenpiteisiin, joita toteutettiin kokonaiskysynnän ylläpitämiseksi ja työpaikkojen säilyttämiseksi marraskuussa 2008 hyväksytyyn Euroopan talouden elvytysuunnitelman mukaisesti. Lisäksi nettomääräiset sosiaalietuudet ja veronalennukset vaikuttivat positiivisesti kotitalouksien käytettävissä olevien bruttotulojen kehitykseen vuonna 2009 ja vuoden 2010 kahdella ensimmäisellä neljänneksellä (kuvio 12). Vuoden 2010 puolivälistä alkaen sosiaalietuuksien vaikutus kotitalouksien bruttotulojen muutokseen on vähentynyt. Tähän on saattanut olla syynä se, että oikeutensa etuuksiin menettäneiden pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut ja jotkin jäsenvaltiot ovat vähitellen lakkauttaneet kriisin johdosta käyttöön ottamiaan toimenpiteitä talousnäkyksiensä vähittäisen paranemisen seurauksena. Joissakin jäsenvaltioissa sosiaalimenojen vaikutuksen vähenemisen taustalla oli lisäksi taloustilanteen ja -näkyvien parantuminen.¹⁶

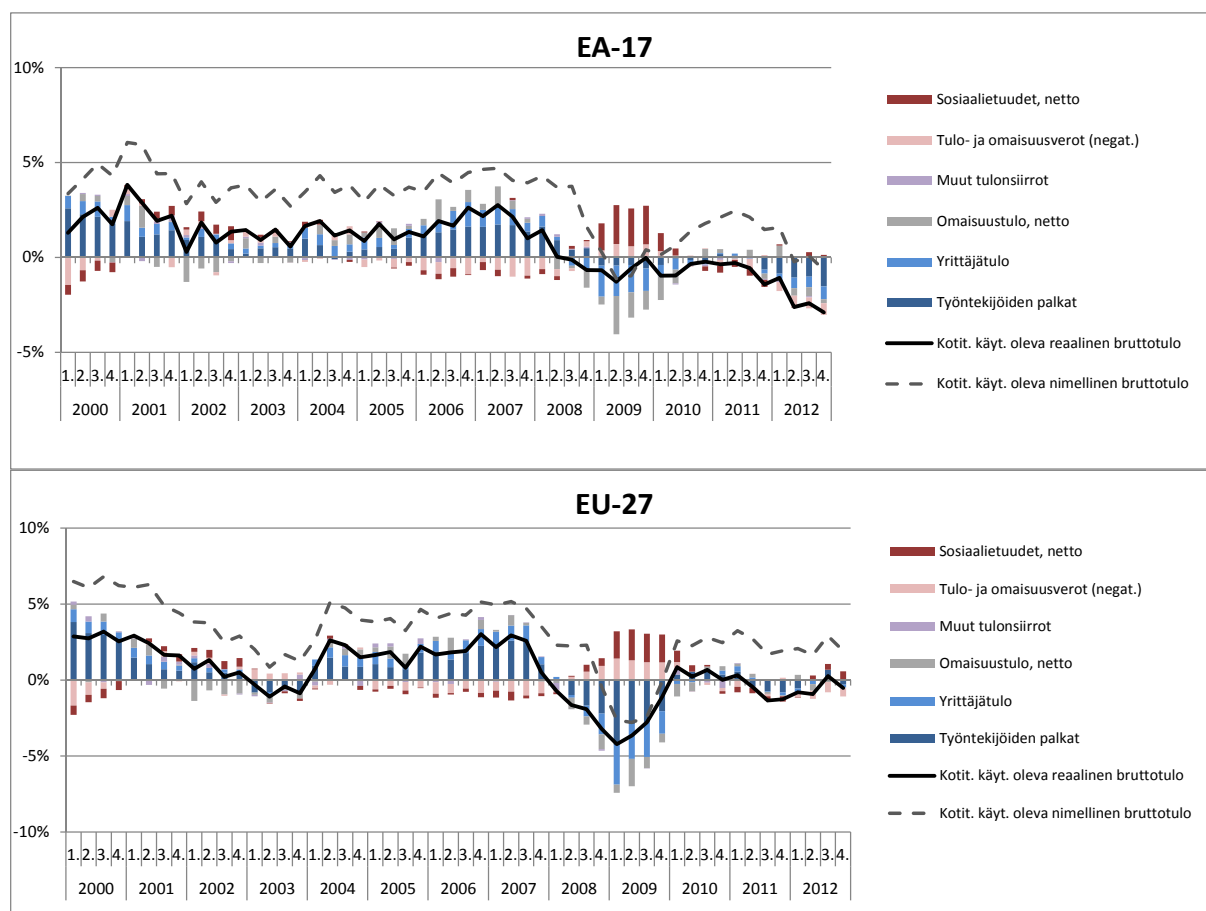
---

¹⁵ ”Employment and Social Developments in Europe 2012”, Euroopan komissio.

¹⁶ Ks. edellinen alaviite.

Kuvio 12: Kotitalouksien käytettävissä olevan bruttotulon kasvuun vaikuttavat osatekijät (EA-17 ja EU-27)

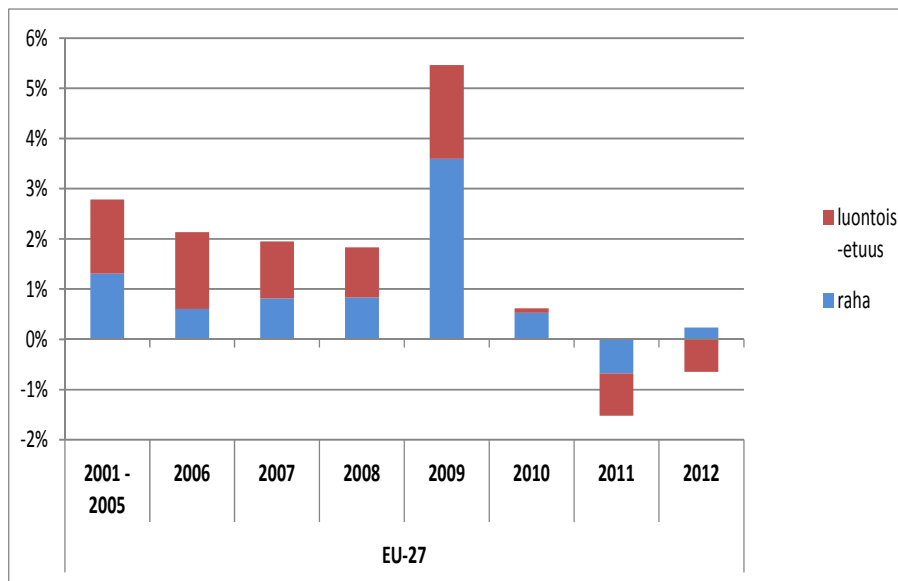
Lähde: Eurostat – sektoritilit.

Julkisen talouden vakauttamisen tuloryhmäkohtaiset vaikutukset vaihtelivat suuresti jäsenvaltioittain. Euromodin tekemän tutkimuksen¹⁷ mukaan julkisen talouden vakauttamispaketit vaikuttivat eri tavoin suuri- ja pienituloisiin kotitalouksiin kulloisenkin koostumuksensa mukaan. Joissakin jäsenvaltioissa haitalliset vaikutukset heikensivät etenkin pienituloisten kotitalouksien elintaso entisestään. Toiset jäsenvaltiot, jotka kiinnittivät enemmän huomiota siihen, miten niiden julkisen talouden vakauttamistoimenpiteet vaikuttivat tulonjakoon, pystyivät varmistamaan, ettei pienituloisiin kotitalouksiin kohdistunut kohtuuttomia vaikutuksia. Tällaiset eri tuloryhmiin kohdistuvat vaikutukset eivät olleet yhteydessä sopeutustoimien kokonaislaajuudessa oleviin eroihin.

¹⁷ Ks. EUROMOD Working Paper 2/13 Avram, Figari, Leventi, Levy, Navicke, Matsaganis, Militaru, Paulus, Rastringina, Sutherland: "The Distributional Effects of Fiscal Consolidation in Nine Countries". Uusi versio tästä tutkimuksesta julkaistaan piakkoin. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhdeksää jäsenvaltiota, ja kotitalouksien tuloihin perustuvien toimenpiteiden (vuoden 2007 ja vuoden 2012 puolivälin aikana toteutettujen vero- ja etuusjärjestelmien muutosten sekä palkkojen leikkausten) vaikutukset vaihtelivat 1,6 prosentista (Italia) ja 1,9 prosentista (Yhdistynyt kuningaskunta) 9,1 prosenttiin (Latvia) ja 11,6 prosenttiin (Kreikka) suhteessa käytettävissä olevan tulon määrään ennen kriisiä.

Yleisesti tarkasteltuna sosiaalimenojen kasvu on vuonna 2009 saavutetun huipun jälkeen ollut negatiivista vuodesta 2011 (kuvio 13). Kriisin alkuvaiheissa (vuoteen 2009 asti) sosiaalimenojen kasvu johtui pääasiassa työttömyysmenojen ja vähemmässä määrin myös muiden menojen (etenkin eläke- ja terveydenhuoltomenojen) kasvusta. Sosiaalimenojen kasvu hidastui vuonna 2010. Tämä oli seurausta yhteisvaikutuksesta, joka johtui finanssipoliittisten elvytystoimenpiteiden päättymisestä ja elpyvissä jäsenvaltioissa automaattisen vakautuksen asteittaisessa lopettamisessa yleisesti noudatetusta urasta. Vuodesta 2011 (kuvio 13) lähtien sosiaalimenot ovat supistuneet huolimatta siitä, että taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet ovat edelleen heikentyneet.¹⁸

Kuvio 13: Raha- ja luontoisetuisuuksien vaikutus julkisten reaalisten sosiaalimenojen kasvuun EU:ssa (2001–2012)

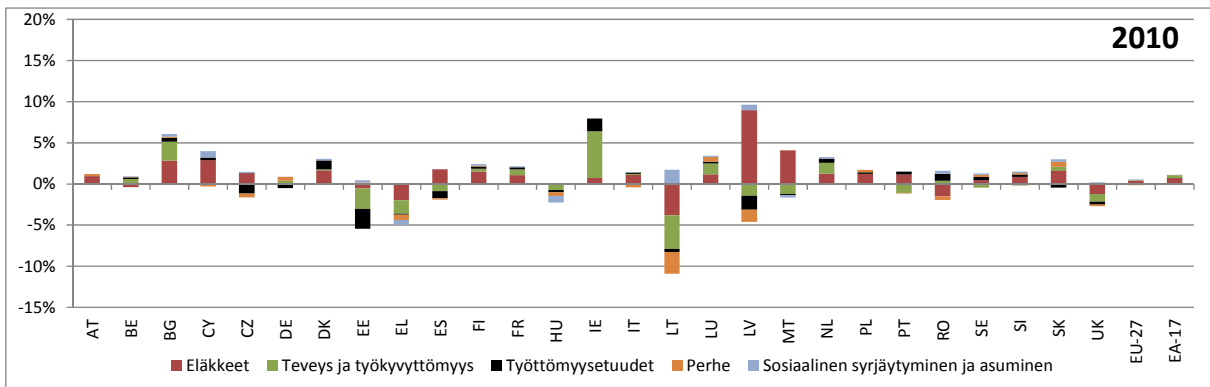
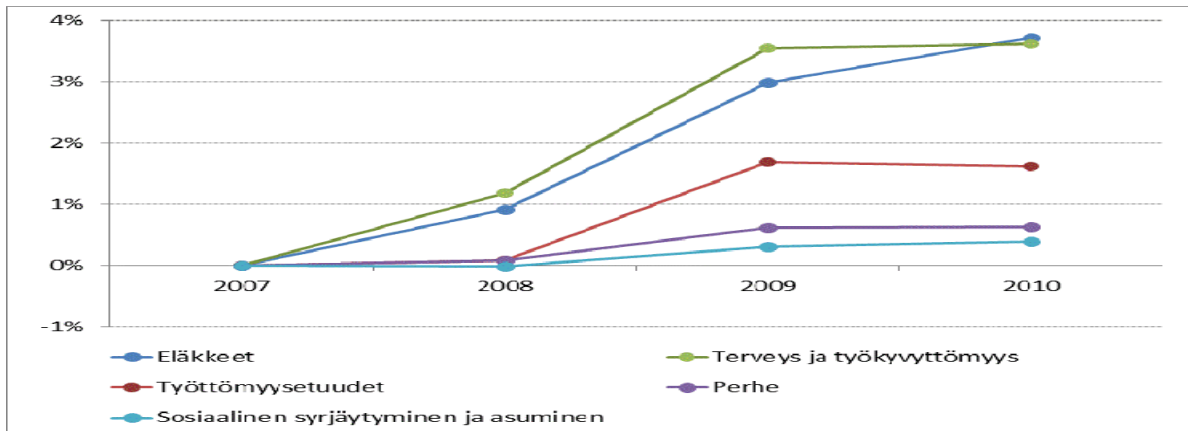
Lähde: Kansantaloustilastot, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat.

Kriisi on vaikuttanut myös sosiaaliturvamenojen rakenteeseen. Joissakin jäsenvaltioissa menot ovat vuosina 2009 ja 2010¹⁹ kasvaneet merkittävästi osa-alueilla (kuten eläkkeet ja työkyvyttömyys), joilla menot olivat suuria jo aikaisemmin ja joilla menoilla saadaan aikaan suhteessa vähemmän sosiaalisia ja työllisyyteen liittyviä tuloksia (kuvio 14). Samaan aikaan joissakin jäsenvaltioissa menojen kasvu pysähtyi tai menot jopa supistuivat terveydenhuollon, sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan sekä asumiseen ja perheisiin liittyvien menojen kaltaisilla osa-alueilla.

¹⁸ Ks. ”EU Employment and social situation, Quarterly Review”, maaliskuu 2013. Analyysi osoittaa, että sosiaalimenot ovat vuodesta 2011 vähentyneet sopeutuksen seurauksena enemmän kuin viimeksi kuluneiden 30 vuoden vastaavilla taantumajaksoilla.

¹⁹ Vuoden 2011 tiedot ovat piakkoin saatavilla.

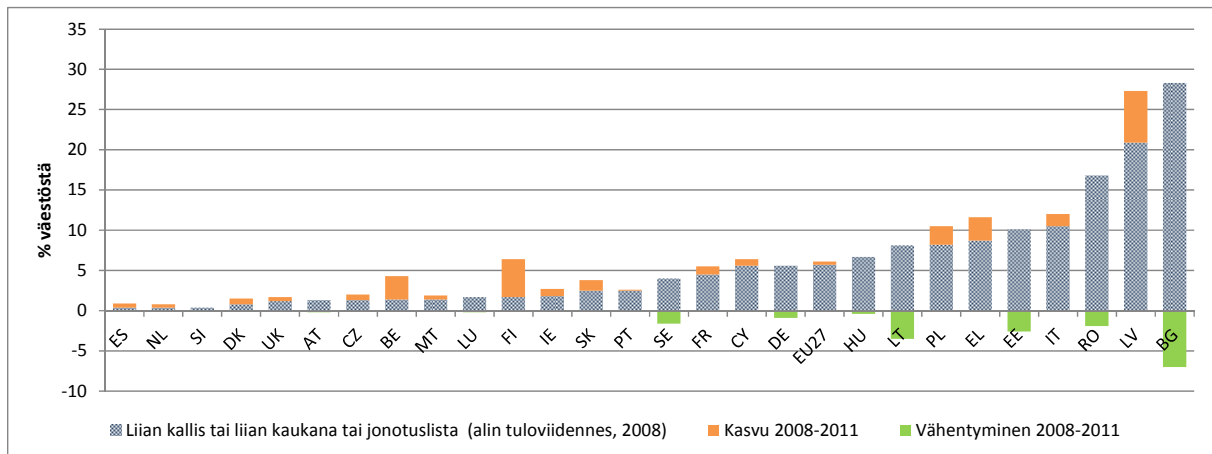
Kuvio 14: Eri osa-alueiden kumulatiivinen vaikutus sosiaaliturvamenojen kokonaiskasvuun 27 jäsenvaltion EU:ssa (2007–2010) ja (reaalisten) yhteenlaskettujen sosiaaliturvamenojen kasvu Euroopassa maittain vuonna 2010

Huom.: Eri osa-alueiden vaikutus sosiaalimenojen kokonaiskasvuun; lähde: ESSPROS.

Heikommassa asemassa olevien väestöryhmien voi joissakin jäsenvaltioissa olla nyt vaikeampi saada terveydenhuoltopalveluja. Kriisin vaikutukset tuloihin yhdessä julkisten terveysmenojen supistamisen kanssa vaikuttavat todennäköisesti etenkin pienituloisten ja muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien mahdollisuuksiin saada riittäviä terveyspalveluja. Kuviossa 15 on esitetty niiden alimpaan tuloviidennekseen kuuluvien osuus, jotka ovat ilmoittaneet, etteivät he ole saaneet tarvitsemiaan terveyspalveluita, koska hoito oli ”liian kallista”, odotusaika liian pitkä tai matkat liian pitkiä. Vaikka 27 jäsenvaltion EU:ssa tämä osuus kasvoi vuosina 2008–2011 keskimäärin vain vähän, palvelujen hyvä saatavuus heikkeni ilmoitettujen tietojen mukaan Latviassa, Kreikassa, Italiassa ja Puolassa, kun taas palvelujen heikko saatavuus parani merkittävästi Kyproksessa, Belgiassa, Suomessa, Ranskassa ja Slovakiassa.

Kuvio 15: Täyttämättä jäänyt terveystalvelujen tarve, pienituloisin viidennes, 2008–2011

Lähde: Eurostat EU-SILC 2011.

2. TYÖLLISYSSUUNTAVIIVOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANO: TYÖLLISYYS- JA SOSIAALIPOLITIIKAN UUDISTUKSET

Tässä jaksossa²⁰ esitetään yhteenveto uudistuksista ja toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot ovat toteuttaneet 12 viime kuukauden aikana. Työllisyysuuntaviivoissa²¹ annetaan jäsenvaltioille vakiintuneet toimintaohjeet, joita ne voivat soveltaa työllisyys- ja sosiaalipolitiikan haasteisiin vastaamiseksi nykytilanteessa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamista silmällä pitäen (tavoitteet esiteltiin jaksossa 1). Vuoden 2013 vuotuisessa kasvuselvytyksessä esitettiin painopisteet ja toimintaohjeet, joiden mukaisesti jäsenvaltioiden oli määrä toimittaa kansalliset uudistusohjelmansa vuoden 2013 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Kansallisia uudistusohjelmia tarkasteltiin vaatimusten mukaisesti, ja neuvosto antoi komission ehdotuksiin perustuvat maakohtaiset suositukset. Työllisyyskomitea ja sosiaalisen suojelun komitea tarkastelevat jäsenvaltioiden suorituskykyä ja edistymistä eri haasteisiin vastaamisessa työllisyyskehityksen seurantavälineen ja sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen avulla. Toteutettuja toimintapoliittisia uudistuksia arvioidaan vuoden 2014 EU-ohjausjakson yhteydessä.

Euroopan sosiaalirahasto tukee Eurooppa 2020 -tavoitteiden toteuttamiseen tähtäviä toimia työttömyyden torjuntaan tähdätyillä toimenpiteillä, joiden erityisenä painopisteenä ovat nuoret. Tarjolla on harjoittelu- ja oppisopimuspaikkoja osaamisen uudistamista ja täydentämistä varten, yleissivistävää koulutusta sekä tukea sosiaaliseen osallistamiseen ja hallintovalmiuksien kehittämiseen. Ohjelmakaudella 2014–2020 Euroopan sosiaalirahasto ja muut EU:n rakenne- ja investointirahastot on valjastettu tiukasti Eurooppa 2020 -strategian poliittisten prioriteettien edistämiseen, minkä lisäksi rahastojen toiminnassa painotetaan tuloksellisuutta. Tämä lujittaa rahastojen asemaa strategian taloudellisina tukipilareina.

Uudistuksia on jo toteutettu tai niitä valmistellaan kaikilla seuraavissa jaksoissa kuvatuilla aloilla. Edistymisaste kuitenkin vaihtelee aloittain ja jäsenvaltioittain. Lisätoimia siis tarvitaan, vaikka monissa tapauksissa uudistusten tulokset eivät vielä näy kokonaisuudessaan, koska siihen yleensä menee jonkin aikaa. Yleensä ei myöskään ole mahdollista mitata yksittäisten uudistusten arvoa sinänsä, koska samaan aikaan on saatettu toteuttaa useita uudistuksia. Jäsenvaltioiden olisikin otettava toimintalinjojen ja uudistusten suunnittelussa huomioon myös toimien keskinäinen vuorovaikutus.

2.1 Työllisyysuuntaviiva 7: Työmarkkinoille osallistumisen lisääminen

Jäsenvaltiot jatkoivat aktiivisten työmarkkinatoimenpiteiden tehostamista. Useat jäsenvaltiot myönsivät vuonna 2013 lisärahoitusta aktiivisiin työmarkkinatoimenpiteisiin (Irlanti, Kroatia, Kypros, Puola, Ruotsi), kun taas toisissa jäsenvaltioissa rahoitusta supistettiin (Alankomaat, Slovenia) ja pyrittiin sen sijaan parantamaan toimien tehokkuutta. Joissakin jäsenvaltioissa toteutettiin toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa osaamisen kohtaantoa (Belgia, Bulgaria, Espanja, Liettua) ja otettiin käyttöön tai tehostettiin toimenpiteitä työttömien profiloinnin kehittämiseksi (Ranska). Ranskassa laadittiin kansallinen suunnitelma julkisten työvoimapalvelujen toteuttamaa painopistekoulutusta varten. Sen myötä 30 000 työnhakijaa saa koulutusta painopisteiksi valituilla aloilla, joilla on

²⁰ Tässä jaksossa esitetään tilannekatsaus edellisen yhteisen työllisyysraportin pohjalta. Tilanpuutteen vuoksi se ei ole tyhjentävä eikä sen ole tarkoituskaan kattaa kaikkia uudistuksia ja politiikkatoimia.

²¹ Neuvoston päätös 2010/707/EU, tehty 21 päivänä lokakuuta 2010, jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista.

runsaasti työpaikkoja. Yhdistynyt kuningaskunta antaa lisätukea vaikeasti työllistyville erityisten räätälöityjen työnhakupalvelujen avulla. Toisaalta samaan aikaan tiukennetaan vaatimuksia jatkuvan työttömyyskorvauksen myöntämiseksi. Italiassa myönnetään työnantajille, jotka ottavat palvelukseen työttömyyskorvauksen saajia, tukena 50 prosenttia korvauksesta, jonka työntekijä olisi saanut, jos olisi jäänyt edelleen työttömäksi. Lisäksi on perustettu tietokanta, johon kootaan tietoa kaikkialla maassa tarjottavista palveluista. Belgiassa suunnitteilla olevan valtiouudistuksen myötä on tarkoitus jatkaa useiden työllisyyspolitiikkaan ja työttömien valvontaan liittyvien toimivaltuuksien alueellistamista. Romaniassa tarkistettiin työttömyysvakuutuslakia muun muassa ottamalla käyttöön uusi työttömien ryhmä (pitkäaikaistyöttömät), jotka voivat hyötyä aktiivisista työmarkkinatoimenpiteistä, kuten liikkuvuuskannustimista ja virallisesti tai epävirallisesti hankittujen taitojen ilmaisesta arvioinnista. Kroatiassa, Latviassa, Sloveniassa ja Unkarissa pyritään saamaan työttömät työmarkkinoille julkisten töiden ohjelmien avulla sekä myöntämällä toimeentulotukea työttömille, jotka eivät ole oikeutettuja työttömyyskorvauksiin.

Useat jäsenvaltiot pyrkivät kehittämään julkisten työvoimapalvelujensa kapasiteettia parantamalla niiden tehokkuutta ja tuloksellisuutta sekä kouluttamalla ja/tai ottamalla palvelukseen työvoimaneuvoja (Alankomaat, Espanja, Irlanti, Kreikka, Kroatia, Kypros, Portugali, Puola, Ranska, Saksa, Slovenia, Suomi, Tšekki, Unkari).

Jotkin työvoimapalvelut pyrkivät tarjoamaan työttömille enemmän räätälöityjä palveluja (Slovenia), edistämään molemminpuolista vastuullisuutta (Alankomaat) ja lujittamaan yhteistyötä muiden sidosryhmien kanssa (Puola) sekä työntajien ja paikallisviranomaisten kanssa (Portugali, Unkari). Saksassa on tarkoitus keskittyä vaikeasti työllistettäviin pitkäaikaistyöttömiin siirtämällä heidän avukseen julkisten työvoimapalvelujen työntekijöitä lyhyen aikaa työttöminä oleville tarjottavista palveluista. Ranskassa työnhakijat on jaettu kolmeen ryhmään sen mukaan, miten vaikeasti työllistettäviä he ovat. Kunkin ryhmän seuranta varten on oma menettelynsä. Irlannissa on tarkoitus lisätä julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia Jobpath-aloitteen avulla ottamalla toimintaan mukaan yksityisiä toimeksisaajia, sitoutumalla kaksinkertaistamaan työttömien asioita hoitavien tapauksittelijöiden määrä vuoden 2014 aikana ja yhdistämällä palveluja eläkelaitosten kanssa. Espanjassa ja Portugalissa on onnistuttu jossain määrin lisäämään yksityisten työvoimapalvelujen tarjoajien osallistumista työnvälityspalvelujen kehittämiseen. Vuoden 2013 EU-ohjausjakson puitteissa on annettu maakohtaiset suositukset, jotka koskevat aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä ja/tai julkisia työvoimapalveluja (toisin sanoen toimenpiteiden laadun, kattavuuden ja tuloksellisuuden parantamista, työvoimapalvelujen suorituskyvyn kehittämistä, aktivointitoimenpiteiden parempaa kohdentamista tai tehostamista ja palvelujen yksilöllistämistä) yhteensä 16 jäsenvaltiolle (Belgia, Bulgaria, Espanja, Italia, Latvia, Liettua, Luxemburg, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro).

Erityisten toimenpiteiden avulla pyrittiin tuomaan lähemmäs työmarkkinoita erityisesti yhteiskunnan vähäosaisiin kuuluvia työttömiä eli vammaisia, pitkäaikaistyöttömiä ja maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Joissakin jäsenvaltioissa (Alankomaat, Bulgaria, Portugali, Unkari) toteutettiin toimenpiteitä yhteiskunnan vähäosaisten työmarkkinatilanteen kohentamiseksi yleensä. Toisissa jäsenvaltioissa on keskitetty toimia tiettyihin kohderyhmiin.

Vammaisten työmarkkinatilanteeseen kiinnitettiin huomiota joissakin maissa (Liettua, Malta, Suomi ja Unkari). Unkarissa perustettiin uusi viranomaisen ja verkosto toteuttamaan kuntoutukseen liittyviä toimenpiteitä ja vähennettiin työvoimakustannuksia sosiaaliturvamaksuja alentamalla. Suomessa on tarkoitus nimetä vammaisille uuden hankkeen myötä henkilökohtainen koordinaattori, joka tarjoaa heille yksilöllisesti räätälöityjä palveluja. Hankkeen vaikutuksia on tarkoitus tehostaa toteuttamalla myös muita muutoksia, kuten pidentämällä mahdollisuutta tehdä osa-aikatyötä ja saada samaan aikaan osa-aikaista sairauspäivärahaa sekä helpottamalla pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen. Maltassa äskettäin perustetun Job Bridge Centren tarkoituksena on vammaisten integroiminen työelämään. Liettuassa on kiinnitetty erityistä huomiota vammaisten työntekijöiden tukemiseen parantamalla sosiaalisten yritysten rahoitusta.

Monet edellä kuvatut aktiiviset työmarkkinatoimenpiteet on tarkoitettu erityisesti pitkäaikaistyöttömille. Irlanti tarjosi lisäksi pitkäaikaistyöttömille enemmän yleissivistävää ja ammatillista koulutusta parantaakseen heidän työllistymisedellytyksiään ja alkoi myöntää yrityksille avustuksia, joilla niitä kannustetaan ottamaan palvelukseen pitkäaikaistyöttömiä. Latvian valtion työvoimatoimisto tarjoaa tukea päihdeongelmista kärsiville pitkäaikaistyöttömille. Tanska tarjoaa työpaikkoja lähinnä julkiselta sektorilta etenkin niille pitkäaikaistyöttömille, jotka ovat vaarassa menettää työttömyyskorvauksensa.

Jäsenvaltiot toteuttivat erityisiä toimenpiteitä myös maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden integroimiseksi työmarkkinoille. Saksa hyväksyi ohjelman, jolla edistetään maahanmuuttajien integroitumista työmarkkinoille sekä heidän osallistumistaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Ruotsi tehosti maahanmuuttajille tarkoitettuja aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä asettamalla etusijalle työpaikoilla toteutettavat toimenpiteet ja ottamalla myös maahanmuuttajat palkkatuen piiriin.

Jäsenvaltiot pyrkivät parantamaan nuorten asemaa työmarkkinoilla ottamalla jo käyttöön joitakin nuorisotakuuseen kuuluvia toimenpiteitä. Koska nuorten asema työmarkkinoilla on heikentynyt, kaikki jäsenvaltiot ottivat käyttöön tälle kohderyhmälle tarkoitettuja lisätoimenpiteitä. Monissa tapauksissa jo voimassa olevien toimenpiteiden kestoja pidennettiin, niille myönnettiin lisärahoitusta ja niiden kohderyhmää laajennettiin. Yleisimmät keinot edistää nuorisotyöllisyyttä olivat joko täysimääräinen, osittainen ja/tai alakohtainen palkkatuki (Belgia, Bulgaria, Italia, Kreikka, Portugali, Ranska, Unkari), välillisten työvoimakustannusten alentaminen (Belgia, Espanja, Kreikka, Kroatia, Portugali, Ranska, Slovenia), nuorille tarkoitettut harjoittelupaikat (Belgia, Portugali, Tšekki), oppisopimuskoulutus (Espanja, Italia, Kreikka, Portugali, Ruotsi, Suomi, Tanska, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta), työharjoittelu (Kypros, Puola, Slovenia), neuvonta (Itävalta) ja julkisen sektorin työpaikat (Bulgaria, Ranska, Unkari).

Useimmissa jäsenvaltioissa laaditaan parhaillaan nuorisotakuun täytäntöönpanosuunnitelmia, jotta nuorisotakuu voitaisiin ottaa käyttöön suunnitelmien mukaisesti tammikuussa 2014. Muiden jäsenvaltioiden odotetaan esittävän suunnitelmansa keväällä 2014. Täysimittainen nuorisotakuu tai siihen liittyviä toimenpiteitä tai pilottihankkeita on käynnistetty 12 viime kuukauden aikana useissa jäsenvaltioissa (Espanja, Irlanti, Itävalta, Kroatia, Malta, Ranska, Romania, Suomi, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta). Suomessa nuorisotakuuta tehostettiin 1. tammikuuta 2013 alkaen. Irlannissa on käynnistetty eräissä Dublinin kaupunginosassa nuorisotakuuseen liittyvä pilottihanke, ja nuorisotakuu on määrä ottaa käyttöön täysimääräisesti vuonna 2014. Romania julkaisi strategisia hankkeita koskevan

ehdotuspyynnön, johon on budjetoitu 10 miljoonaa euroa, ja hyväksyi kansallisen nuorisotyöllisyysuunnitelman. Yhdistynyt kuningaskunta jatkoi oppisopimuskoulutusta ja vapaaehtoista työharjoittelua tarjoavan Youth Contract -hankkeensa toteuttamista. Itävallassa otettiin käyttöön nuorten valmennushanke, jonka tarkoituksena on auttaa nuoria löytämään heidän henkilökohtaisia tarpeitaan vastaava yleissivistävä tai ammatillinen koulutusväylä. Unkarissa ensimmäisen työpaikan takuuohjelma tarjoaa työnantajille 100 prosentin korvauksen työmarkkinoille ensi kertaa tulevien työntekijöiden palkka- ja sosiaaliturvakustannuksista neljän kuukauden ajalta. Malta hyväksyi kansallisen nuorisotyöllisyysstrategian, joka on kattava kehys nuorten integroimiseksi työmarkkinoille. Lisäksi asetettiin toimenpidekomitea, jonka tehtäviin kuuluu mm. nuorisotakuun toteuttaminen. Ranskassa ns. tulevaisuuden työpaikat ovat tuettuja työsopimuksia, joiden tarkoituksena on kouluttaa ja saada työhön 100 000 nuorta vuoden 2013 loppuun mennessä ja 150 000 nuorta maaliskuuhun 2013 mennessä. Työpaikat ovat lähinnä julkisella sektorilla. Lisäksi kymmenellä alueella on käynnistetty pilottihanke 10 000 nuorelle, jotka eivät opiskele eivätkä ole työelämässä ja joilla on suuria vaikeuksia. Espanjassa on hyväksytty vuodet 2013–2016 kattava yrittäjyys- ja nuorisotyöllisyysstrategia, joka käsittää 100 toimenpidettä ja jonka kokonaisbudjetti on runsaat 3,485 miljardia euroa.

Jäsenvaltiot ovat pyrkinet edistämään naisten työllisyysasteen parantamista ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista toteuttamalla muutoksia lasten varhaiskasvatuspalvelujen²² alalla ja tarkistamalla vanhempainvapaata koskevia säännöksiä. Lisävaroja on myönnetty sen varmistamiseksi, että lasten kokopäivähoitoa on tarjolla joustavampina aikoina (Malta, Puola, Saksa, Suomi, Unkari). Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti uudesta järjestelmästä, jonka myötä työssäkäyville vanhemmille tarjotaan lastenhoitopalveluja verotta, ja Irlanti lisäsi vähävaraisten perheiden alakouluikäisille lapsille tarkoitettuja iltapäivähoitopaikkoja. Saksassa otettiin käyttöön alle 3-vuotiaiden lasten oikeus päivähoitoon ja taattiin samalla oikeus lastenhoitovapaaseen. Toisaalta kotihoidontuki säilyy niillä lapsilla, jotka eivät käytä päivähoitopalveluja. Unkari alentaa oppivelvollisuusikärajan kolmeen vuoteen vuodesta 2014 alkaen. Kroatiassa otettiin käyttöön pakollinen esikoulu ja tarkistettiin epätyypillisiä lastenhoitomuotoja koskevaa lainsäädäntöä²³. Virossa muutettiin vanhempainetuksia koskevaa lakia.

Perhe- ja työelämän yhteensovittamisen helpottamiseksi jäsenvaltioissa on toteutettu muutoksia, jotka liittyvät palkansaajien joustavampiin työaikoihin (Luxemburg), opiskelijavanhemmille myönnettäviin helpotuksiin (Tšekki), verottomiin tukiin (Tanska) ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseen voimaannuttamisen, valtavirtaistamisen ja koulutuksen avulla (Viro).

Eräissä jäsenvaltioissa pidennettiin (palkallista) vanhempainvapaata (Luxemburg, Malta, Puola, Yhdistynyt kuningaskunta). Tanskassa ja Maltassa myönnettiin itsenäisille ammatinharjoittajille samat oikeudet vanhempainvapaaseen kuin palkkatyöntekijöille. Virossa ja Puolassa toteutettujen uusien toimenpiteiden tarkoituksena on kannustaa isiä pitämään isyyslomaa. Ranskassa hyväksyttiin uudet säännöt, joiden mukaan toinen vanhempi saa 6 kuukautta vanhempainvapaata. Itävallassa uudistettiin lastenhoitovapaata koskevaa sääntelyä, jotta voidaan helpottaa perhe- ja työelämän yhteensovittamista epätyypillisissä perheissä

²² Varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan kaikenlaisia hoito- ja koulutusmuotoja lapsen syntymästä peruskoulun alkamiseen.

²³ Ks. lisätietoja tästä aiheesta sosiaalista osallistamista koskevassa jaksossa.

elävien vanhempien kannalta ja yksinkertaistaa nykyisten toimintamallin käyttöä. Kroatiassa saatettiin äitiys- ja vanhempainetuuksia koskeva laki yhdenmukaiseksi unionin säännösten kanssa.

Uudistuksista huolimatta näyttää siltä, että varsinkaan eteläisissä jäsenvaltioissa toteutetuissa julkisen talouden vakauttamistoimenpiteissä ei ole otettu riittävästi huomioon sukupuolinäkökulmaa, vaan toimenpiteiden vaikutus on ollut naisten kannalta pikemminkin kielteinen kuin tasa-arvoa lisäävä.

Työllisyysaloitteilla pyrittiin myös helpottamaan työurien pidentämistä. Useissa jäsenvaltioissa pyrittiin nostamaan erityisesti ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysastetta (Belgia, Itävalta, Puola, Slovenia, Suomi, Tšekki) muun muassa hyväksymällä erityisiä toimenpiteitä, toimintasuunnitelmia tai ikääntymisstrategioita (Puola, Suomi, Tšekki). Toimenpiteisiin kuuluvat mm. osa-aikatyö (Itävalta), työssäoppiminen (Slovenia), kattavan (verkko)koulutuksen antaminen julkisten työvoimapalvelujen työntekijöille yli 50-vuotiaille työttömille tarkoitettujen palvelujen parantamiseksi (Puola), ja työnantajien kannustaminen ottamaan palvelukseen ikääntyneempiä työntekijöitä (Espanja, Itävalta, Portugali). Belgiassa toteutettiin toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on kannustaa jatkamaan työntekoa yli eläkeiän velvoittamalla yli 20 työntekijän yritykset laatimaan vuosittain suunnitelma siitä, miten ne aikovat pitää yli 45-vuotiaiden työntekijöiden määrän ennallaan tai nostaa sitä. Lisäksi ikärajaa, jonka jälkeen voidaan myöntää vapautus aktiivisesta työhausta, nostettiin 58:sta 60:een vuoteen. Espanjassa hyväksyttiin maaliskuussa 2013 säädös, jonka nojalla eläkkeensaanti ja työssäkäynti on mahdollista sovittaa yhteen. Lisäksi pyritään vähentämään yli 50-vuotiaiden työntekijöiden kollektiivisia irtisanomisia suurissa yrityksissä. Työmarkkinoille osallistumista käsiteltiin tämänvuotisissa maakohtaisissa suosituksissa muun muassa naisten työvoimaosuuteen liittyvien haasteiden näkökulmasta (11 jäsenvaltiota: Alankomaat, Italia, Itävalta, Malta, Puola, Saksa, Slovakia, Tšekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta), työmarkkinoille osallistumisen pidentämisen ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyyden lisäämisen kannalta (15 jäsenvaltiota: Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Itävalta, Liettua, Luxemburg, Malta, Puola, Ranska, Romania, Slovakia, Slovenia, Suomi ja Tšekki) sekä nuorisotyöllisyyden parantamisen kannalta (22 jäsenvaltiota: Belgia, Bulgaria, Italia, Itävalta, Espanja, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta).

Monissa jäsenvaltioissa on tarkistettu vähimmäispalkkoja tai julkisen sektorin palkkoja. Useimmat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet palkkapolitiittisia toimia. Joissakin jäsenvaltioissa on korotettu vähimmäispalkkaa (Kroatia, Liettua, Puola, Ranska, Romania, Slovenia, Tšekki, Unkari, Viro). Toisaalta Kreikassa vähimmäispalkkaa on jopa alennettu ja Portugalissa se on jäädytetty. Myös julkisen sektorin palkkoja on joko jäädytetty tai alennettu: julkisen sektorin palkkojen jäädyttämistä on jatkettu muutamissa jäsenvaltioissa (Alankomaat, Espanja, Italia, Portugali), kun taas toisissa maissa palkkoja on leikattu (Irlanti, Kreikka, Kroatia, Kypros, Slovenia). Tanskassa on sitä vastoin hyväksytty erittäin maltillinen julkisen sektorin palkkojen korotus. Romaniassa on toteutettu toimenpiteitä julkisen sektorin työntekijöiden palkkojen palauttamiseksi kesäkuun 2010 tasolle.

Jäsenvaltiot ovat puuttuneet palkanmuodostusmekanismeihin, kuten palkkojen indeksointiin, ja työehtosopimusmenettelyihin. Palkkojen indeksoinnista on (väliaikaisesti) luovuttu tai sitä on tarkistettu muutamissa jäsenvaltioissa (Espanja, Kypros, Luxemburg).

Italia on mukauttanut palkkaneuvottelukehystään, jotta siinä voitaisiin ottaa paremmin huomioon paikallinen ja alakohtainen kehitys. Espanjassa työmarkkinaosapuolet pääsivät sopimukseen palkkojen kohtuullistamisesta kaudella 2012–2014 rajoittamalla palkankorotuksia ja sitomalla ne Espanjan BKT:n kasvuun ja euroalueen inflaatioon. Belgiassa työmarkkinaosapuolten neuvottelut uudesta yleisestä työehtosopimuksesta kariutuivat, minkä jälkeen hallitus on asettanut palkanormin (määrän, jolla työvoimakustannukset saavat ylittää inflaation) 0 prosenttiin vuosiksi 2013 ja 2014. Heinäkuussa 2013 annetut maakohtaiset suositukset osoittavat, missä jäsenvaltioissa palkkakehitys muodostaa edelleen haasteen (Belgia, Italia, Luxemburg, Ranska, Saksa, Slovenia, Suomi).

Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu verotukseen liittyviä toimenpiteitä työpaikkojen luomisen edistämiseksi. Useat maat (Alankomaat, Latvia, Malta, Romania, Slovakia, Tanska, Tšekki ja Yhdistynyt kuningaskunta) myöntävät edelleen tukea julkisille investointiohjelmille ja/tai myöntävät investointikannustimia edistääkseen työpaikkojen luomista tiukoista finanssipoliittisista rajoituksista huolimatta. Verotukseen liittyviä toimenpiteitä on toteutettu useissa maissa (Belgia, Espanja, Latvia, Malta, Ranska, Suomi, Unkari ja Yhdistynyt kuningaskunta) työpaikkojen luomisen edistämiseksi. Lähes kaikki jäsenvaltiot ovat toteuttaneet uusia toimenpiteitä tai aloitteita (tai tehostaneet aiempia toimia) edistääkseen yksityisiä investointeja T&K-toimintaan ja innovointiin. Samaan aikaan jäsenvaltioiden suuri enemmistö on alkanut myöntää avustuksia pk-yrityksille ja keskikokoisille yrityksille.

Verokiila on monissa jäsenvaltioissa edelleen varsin merkittävä, mutta muun muassa finanssipoliittisen liikkumavaran rajallisuuden vuoksi vain muutamat maat ovat toteuttaneet toimia ongelman korjaamiseksi. Viro ja Kroatia ovat alentaneet sekä työntekijöiden että työnantajien sosiaaliturvamaksuja tukeakseen työvoiman kysyntää. Belgia, Portugali ja Unkari ovat sen sijaan alentaneet erityisryhmien sosiaaliturvamaksuja. Portugalissa kannustetaan työnantajia ottamaan palvelukseen ikääntyneitä (yli 45-vuotiaita) työntekijöitä myöntämällä 75–100 prosentin korvaus työnantajan sosiaaliturvamaksuista. Ranskassa otettiin käyttöön kilpailukyvyn ja työllisyyden tukemiseksi uusi verohyvitys, jonka avulla voidaan alentaa työvoimakustannuksia. Työvoiman tarjonnan tukemiseksi Latvia alensi yksityishenkilöiden tuloveroasteen 24 prosenttiin. Belgiassa pyritään korottamaan pienipalkkaisten käteen jääviä ansioita ns. työbonuksella, jonka avulla voidaan poistaa työttömyys- ja matalapalkkaloukkuja. Yleensäkin tämänvuotisissa maakohtaisissa suosituksissa painopisteenä oli pienipalkkaisten verorasituksen keventäminen (Itävalta, Latvia, Saksa, Unkari) tai kaikkien työntekijöiden verorasituksen ja sosiaaliturvamaksujen alentaminen (Alankomaat, Belgia, Italia, Ranska, Saksa, Tšekki).

Useissa jäsenvaltioissa on edelleen tuettu hankkeita, joiden puitteissa tutkitaan uusia työpaikkoja luovia aloja (Alankomaat, Luxemburg, Malta, Romania, Tšekki, Suomi). Luxemburgin hallitus jatkaa strategiaansa, jonka mukaan tehdään investointeja uusiin lupaaviin talouden sektoreihin. Tätä varten on perustettu komitea, jonka tehtävänä on löytää uusia erityisaloja, joilla on mahdollista luoda uusia työpaikkoja. Tšekissä julkistettiin vuoden 2013 puolivälissä osittain ESR:n tuella rahoitetun mittavan rakennusten energiantehokkuusohjelman (Nová zelená úsporám) ensimmäinen ehdotuspyyntö. Romaniassa on tarkoitus laajentaa tietotekniikka-alan verokannustimien (esim. verohyvitysten) soveltamisalaa. Yhdennettyjä politiikkakehyksiä, joissa otetaan huomioon sekä vihreä kasvu että työllisyys, on otettu käyttöön vain muutamissa maissa (Itävalta,

Kreikka, Portugali, Ranska, Suomi). Joissakin maissa pyritään entistä kattavampaan politiikkaan (Bulgaria, Espanja, Irlanti, Kroatia, Luxemburg, Malta). Vielä on kuitenkin joitakin jäsenvaltioita, joissa vihreää kasvua pyritään edistämään monien erilaisten välineiden ja politiikkojen avulla (esim. Liettua, Slovenia, Tšekki)²⁴.

Joissakin jäsenvaltioissa on myönnetty tukia työnantajille ja tuettu yrittäjyyttä. Työnantajatukien avulla on useissa tapauksissa pyritty parantamaan työvoiman kysyntää (Alankomaat, Espanja aluetasolla, Latvia ja Slovenia). Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet lisätoimia edistääkseen yritysten perustamista ja itsenäistä ammatinharjoittamista. Joissakin jäsenvaltioissa on jatkettu tukea ja toisissa aloitettu tuen myöntäminen yrittäjiksi ryhtyville työttömille (Bulgaria, Puola, Slovenia, Tšekki). Espanjassa taas on sosiaaliturvamaksuja alentamalla pyritty tukemaan itsenäistä ammatinharjoittamista ja eräiden henkilöryhmien, kuten vammaisten ja nuorten, työllistämistä. Itävallassa on parannettu itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmää. Portugalissa on otettu käyttöön toimenpide, jolla tuetaan rekrytointia aloittelevissa yrityksissä. Muutamassa jäsenvaltiossa (Italia, Liettua, Puola, Slovenia) on keskitytty tukemaan nuorten yrittäjätoimintaa. Italiassa tuetaan nuorten itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyviä hankkeita maan eteläosassa, erityisesti voittoa tavoittelemattomalla sektorilla. Joissakin maissa (Itävalta, Liettua ja Puola) keskitytään byrokratian vähentämiseen ja liiketoimintaympäristön kehittämiseen työpaikkojen luomisen edistämiseksi. Kypros tukee mikroyrityksiä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä antamalla niille teknistä apua. Tšekki on laatinut ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi ns. tervetuliaispaketin, jonka avulla helpotetaan ja nopeutetaan merkittäviin investointihankkeisiin osallistuvien EU:n ulkopuolelta tulevien henkilöiden maahantuloa ja työllistymistä.

Laittoman työn suitsimiseksi toteutetaan lisätoimenpiteitä. Eräissä jäsenvaltioissa on tiukennettu laittomasta työstä määrättäviä seuraamuksia (Alankomaat, Belgia, Espanja, Kreikka, Latvia, Ranska, Slovakia, Tšekki), kun taas toisissa tarjotaan kannustimia työsuhteen virallistamiseen (Kreikka, Kroatia, Liettua, Slovenia). Belgia ja Tšekki ovat panostaneet näennäisyrittäjyyden torjuntaan, kun taas Ranskassa ja Slovakiassa on painotettu laittomaan työhön kohdistuvia tarkastuksia. Liettuassa on otettu käyttöön palvelusetelit, jotka tarjoavat yksinkertaisen ja joustavan keinon työllistämiseen maa- ja metsätalouden alalla. Kreikassa on kannustettu käyttämään nk. työllistämisseteliä, johon liittyy lähinnä kotiapulaisille sekä maatalouden ja terveydenhoidon alalla työskenteleville tarkoitettu vaihtoehtoinen vakuutus. Latvia lujitti veropetosten torjuntaa koskevaa lainsäädäntöä ja nopeutti harmaan talouden torjuntaa ja reilujen kilpailuolosuhteiden varmistamista koskevan toimenpidesuunnitelman täytäntöönpanoa.

Monet jäsenvaltiot ovat jatkaneet työsuhteturvalainsäädännön uudistamista. Ranskassa otettiin kesäkuussa 2013 hyväksytyllä työsuhteturvalailla käyttöön laajempi pääsy täydentävän sairausvakuutuksen piiriin, yksilöllinen koulutustili sekä oikeus liikkuvuuteen ja uraohjaukseen. Lisäksi lailla yksinkertaistettiin kollektiivisia irtisanomisia ja lisättiin joustavuutta vaikeassa taloustilanteessa työpaikkojen säilyttämistä koskevien sopimusten avulla. Slovenian tuoreen uudistuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa menettelyjä ja karsia hallinnollisia esteitä, lisätä työmarkkinoiden joustavuutta, kannustaa tekemään toistaiseksi

---

²⁴ *Promoting green jobs throughout the crisis: a handbook of best practices in Europe*, Euroopan työllisyyden seurantajärjestelmä, 2013.

voimassa olevia työsopimuksia ja vähentää määräaikaista työsopimuksia. Belgiassa on käynnissä ruumiillisen työn tekijöiden ja toimihenkilöiden työsuhdeturvalainsäädännön yhdenmukaistaminen. Lisäksi parannetaan työaika sääntelyn joustavuutta. Kroatiassa saatettiin kesäkuussa 2013 päätökseen työlain uudistuksen ensimmäinen vaihe, jonka keskeisiä aiheita olivat lain yhdenmukaistaminen eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta annetun direktiivin kanssa sekä eräät määräaikaista työsopimuksia koskevat seikat. Virossa toteutettu virkamieskunnan uudistus muutti julkisen sektorin työsuhteita ja työoloja merkittävästi, enemmän yksityistä sektoria vastaaviksi. Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu toimenpiteitä työlainsäädännön joustavuuden lisäämiseksi käyttämällä määräaikaista työsopimuksia (Tšekki, maatalouden ja rakennusalan kausityöntekijät), laajentamalla lyhennetyn työajan käyttöä (Saksa, kuudesta kahteentoista kuukauteen), lyhentämällä saman työnantajan kanssa tehtävien määräaikaisten työsopimusten väliin jääviä pakollisia taukoja (Italia) sekä pidentämällä työaikoja ja soveltamalla joustavia työaikoja (Puola). Joissakin maissa on tarkistettu joustaviin työsopimuksiin liittyviä palkkoja tai etuuksia (Saksa, väliaikaiset vuokratyöntekijät useilla uusilla aloilla, Itävalta lyhennetyn työajan osalta). Joustavuuden ja työsuhdeturvan välinen tasapaino on siis muuttunut monissa jäsenvaltioissa. Niistä seitsemästä maasta, joille suositettiin vuoden 2013 maakohtaisessa suosituksessa työsuhdeturvalainsäädännön uudistamista, viiden oli määrä puuttua erityisesti työmarkkinoiden lohkoutumiseen (Espanja, Italia, Puola, Ranska ja Slovenia). Alankomaissa ja Liettuassa voitaisiin löysentää määräaikaista työsopimuksia ja irtisanomissuojaa koskevaa lainsäädäntöä työelämään osallistumisen ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseksi.

2.2 Työllisyysuuntaviiva 8: Ammattitaitoisen työvoiman kehittäminen

Useissa jäsenvaltioissa asetettiin osaamisen kehittäminen ja aikuiskoulutuksen edistäminen ensisijaiseksi tavoitteeksi. Monissa jäsenvaltioissa otettiin käyttöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa osaamisen tarjontaa ja edistää aikuiskoulutusta. Bulgaria ja Malta paransivat työttömien ja pienipalkkaisten työllistettävyyttä koulutuksen avulla. Itävallassa taas keskityttiin matalan ja keskimääräisen osaamistason työntekijöiden aseman parantamiseen koulutusjärjestelmän uudistuksilla. Puolassa hyväksyttiin vuoteen 2020 ulottuva inhimillistä pääomaa koskeva strategia. Latviassa pyritään kannustamaan ammattitaitoisia työntekijöitä ja eri alojen ammattilaisia palaamaan kotimaahan uuden paluumuutos suunnitelman avulla. Sen myötä palaajille tarjotaan tietoa työmarkkinoista, latvian kielen kurseja ja tukea paluumuuttajaperheiden lapsille, jotta näiden on helpompi sopeutua koulujärjestelmään.

Joissakin maissa (Alankomaat, Irlanti, Malta, Tšekki) uudet toimenpiteet on keskitetty erityisalueille, joilla on joko suuri potentiaali uusien työpaikkojen luomiseen tai jotka ovat kärsineet kriisistä erityisen vakavasti. Malta tukee vastavalmistuneita, joita on tarjolla niukasti, korvaamalla näiden koulutusmenot. Irlannissa on keskitytty vastavalmistuneiden uudelleen koulutukseen, jotta nämä voivat hyötyä tieto- ja viestintätekniikka-alan laajenevista työllistymismahdollisuuksista. Jotta työvoimaresursseihin saataisiin tarvittavaa osaamista, kahdessa jäsenvaltiossa (Itävalta ja Saksa) on muutettu kolmansien maiden kansalaisten pääsyä työelämään koskevaa sääntelyä. Monissa jäsenvaltioissa on otettu käyttöön tai suunnitellaan otettavaksi käyttöön vuonna 2013 uusia tai tehostettuja toimenpiteitä, joiden avulla pyritään pitämään yllä tai lisäämään inhimillistä pääomaa ns. STEM-aineissa (luonnontieteet, tekniikka, insinööritieteet ja matematiikka).

Monissa jäsenvaltioissa on otettu käyttöön toimenpiteitä, joilla helpotetaan siirtymistä koulusta työelämään. Huomattavan monissa jäsenvaltioissa (Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Portugali, Romania, Ruotsi, Suomi, Tšekki, Yhdistynyt kuningaskunta) pyritään helpottamaan siirtymistä koulusta työelämään kehittämällä harjoittelu- ja oppisopimusjärjestelmiä ja vahvistamalla niihin liittyviä instituutioita. Portugalissa uudistettiin kaksiosaista oppisopimusjärjestelmäänsä, pidennettiin harjoittelujakson kestoja ja laajennettiin pääsyä kaikille tutkintotasolle. Romaniassa kannustettiin korkeakoulututkinnon suorittaneita osallistumaan heille tarkoitettuun ammattikoulutukseen. Yhdistyneessä kuningaskunnassa työnantajat voivat suunnitella itse oppisopimuskoulutuksensa omien tarpeidensa pohjalta. Käyttöön otettiin uusi harjoitteluohjelma, jonka puitteissa nuorille tarjotaan räätälöity tukipaketti heidän työmarkkinoilla tarvitsemiensa taitojen ja kokemuksen hankkimista varten, niin että he voivat päästä oppisopimuskoulutukseen tai muuhun työpaikkaan. Belgiassa ammattikoulutusta vailla olevat nuoret voivat suorittaa 3–6 kuukauden kokoaikaisen harjoittelun yrityksessä, voittoa tavoittelemattomassa järjestössä tai julkishallinnon palveluksessa. Suomessa parannetaan nuorisotakuun puitteissa oppisopimuskoulutuksen saatavuutta ja houkuttelevuutta sekä koulutettavien että työnantajien kannalta. Italiassa yksinkertaistettiin oppisopimussuhteisille työntekijöille annettavaa koulutusta koskevia työnantajan velvollisuuksia ja kohdennettiin resursseja epäsuotuisilla alueilla asuville, koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille ja korkea-asteen opiskelijoille tarkoitettujen harjoittelupaikkojen tukemiseen. Ruotsissa perustetaan ns. ”ensimmäisiä työpaikkoja” 15–24-vuotiaille nuorille, joilla ei ole aiempaa kokemusta kyseisestä ammatista. Työajasta 15–25 prosenttia käytetään maksuttomaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen. Espanjassa on kehitetty ammatti- ja oppisopimuskoulutusta koskevia sopimuksia ja vahvistettu perusta kaksiosaiselle ammattikoulutukselle. Tšekissä on laadittu valtakunnallisella tasolla luettelo erilaisista harjoittelumahdollisuuksista.

2.3 Työllisyysuuntaviiva 9: Koulutusjärjestelmien laadun parantaminen

Useissa jäsenvaltioissa keskityttiin parantamaan koulutusjärjestelmien laatua, jotta niissä otettaisiin paremmin huomioon työmarkkinoiden tarpeet (Espanja, Irlanti, Kreikka, Latvia, Puola, Ruotsi, Slovakia, Tanska, Unkari, Viro). Joissakin maissa luotiin perusta kaksiosaisille ammattikoulutusjärjestelmille tai tarkistettiin tällaisia järjestelmiä (Espanja, Kreikka, Slovakia, Unkari, Viro). Virossa ammattikoulutuksen opinto-ohjelmien uusi rakenne pannaan täytäntöön uudella ammattioppilaitoksia koskevalla lailla. Kreikassa luodaan toisen asteen koulutuksen uudelleenorganisointia koskevalla lailla perusta ammattikoulutuksen tarkistuksille, kuten opetussuunnitelman uudelleenjärjestelyille, ja parannetaan työvoiman työllistämisen järjestön asemaa oppisopimusjärjestelmien suunnittelussa. Ruotsissa vahvistettiin oppisopimusjärjestelmää korottamalla työnantajille oppisopimuskoulutukseen osallistuvista työntekijöistä maksettavaa korvausta. Tanskassa otettiin ammattikouluissa käyttöön oppisopimuskeskukset, ja Irlannissa perustettiin uusi ammattikoulutuksesta vastaava viranomainen (SOLAS). Kyproksessa perustettiin korkea-asteen ammattioppilaitoksia sekä toisen asteen teknillinen iltaoppilaitos.

Jäsenvaltiot ovat laatineet tutkintojen viitekehysjä, joiden avulla yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakouluopetus voidaan paremmin yhentää toisiinsa ja parantaa tutkintojen läpinäkyvyyttä yli rajojen. Vuoden 2012 lopulta alkaen viidessä uudessa maassa (Bulgaria, Italia, Puola, Saksa, Slovenia) on laadittu oma kansallinen tutkintojen viitekehys. Ne on myös liitetty eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen, jossa on nyt mukana 20 jäsenvaltiota. Useat maat (Irlanti, Liettua, Ranska, Tanska, Tšekki, Viro) ovat

alkaneet myöntää tutkintotodistuksia, joissa viitataan nimenomaisesti eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen eri tasoihin.

Monissa jäsenvaltioissa uudistettiin korkea-asteen koulutusta vastaavasti. Korkea-asteen koulutuksen uudistuksia on käynnissä useissa maissa (Itävalta, Kreikka, Latvia, Portugali, Puola, Ranska, Unkari ja Viro). Itävallassa uudistuksen tarkoituksena on lisätä työelämään osallistuvien opiskelijoiden määrää ja opintojen loppuun suorittamista, vähentää opintojen keskeyttämistä sekä lyhentää opintojen keskimääräistä kestoja. Virossa korkea-asteen oppilaitokset saavat uudistuksen myötä enemmän vaikutusvaltaa sen suhteen, paljonko opiskelijoita otetaan eri aloille. Määrät vahvistetaan työmarkkinoiden tarpeiden perusteella tiiviissä yhteistyössä työnantajien ja eri alojen ministeriöiden kanssa. Kreikassa on vahvistettu sekä teknisten oppilaitosten että yliopistojen verkostoa. Puola myöntää rahoitustukea yliopistojen innovatiivisten opetussuunnitelmien toteuttamiseen strategisilla aloilla. Latviassa on ehdotettu useita uudistuksia korkea-asteen koulutuksen laadun ja kilpailukykyyn parantamiseksi. Ranskassa äskettäin toteutetun uudistuksen keskeisenä tavoitteena oli helpottaa pääsyä eri ammattialojen ja teknisiin kandidaattiohjelmiin, vähentää opiskelun keskeyttämistä kandidaattitasolla, vahvistaa käytännön kokemuksen merkitystä opetussuunnitelmissa, uudistaa opettajankoulutusta ja tehostaa strategista kehitystä kohti digitaalisia oppimismuotoja. Useissa jäsenvaltioissa tehtiin muutoksia opintotuki- ja/tai lukukausimaksujärjestelmiin (Puola, Ranska, Saksa, Tanska, Unkari, Viro).

Useissa jäsenvaltioissa toteutettiin toimenpiteitä perus- ja keskiasteen koulutusjärjestelmien parantamiseksi (Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Itävalta, Kreikka, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Slovakia, Tanska, Tšekki, Viro). Muutamissa maissa toteutettiin kattavia uudistuksia, toisissa taas keskityttiin opetuksen ja opetussuunnitelmien laatuun tai koulunkäynnin keskeyttäjiin. Virossa hiljattain hyväksytyssä peruskoulua ja lukiota koskevassa laissa selkeytetään valtion ja kuntien vastuuta yleissivistävän koulutuksen järjestämisestä. Tarkoituksena on parantaa lukioverkostoa. Maltassa jatkettiin yleissivistävän koulutuksen kehittämistä ottamalla käyttöön uusi kansallinen opetussuunnitelmakehys. Tanska hyväksyi perus- ja keskiasteen koulutusjärjestelmän uudistuksen, joka on määrä toteuttaa lukuvuonna 2014–2015. Keskeisten oppiaineiden (äidinkieli, matematiikka ja englanti) tuntimääriä lisätään ja käytännön opiskelun merkitystä korostetaan. Luxemburgissa odottaa lopullista hyväksymistään uusi keskiasteen koulutus uudistus, jonka tarkoituksena on luoda enemmän osaamiseen pohjautuva, dynaaminen ja joustava koulutusjärjestelmä. Tšekki ja Slovakia toteuttivat koulutarkastuksiin ja koulujen suorituskykyyn liittyviä uusia toimenpiteitä. Portugalissa on kehitteillä kattava seurantaväline, jonka avulla on tarkoitus arvioida koulutuspolitiikkojen tuloksia ja vaikutusta. Puolassa pyritään parantamaan koulujen ja opettajien suorituskykyä tarkistamalla opettajan peruskirjaa vuodesta 2014 alkaen; palkallista lomaa ja pitkäaikaista sairauslomaa lyhennetään, ja koulutusresurssit keskitetään kursseihin, jotka vastaavat suoraan koulujen tarpeita. Puolassa myös varhennettiin pakollista koulunaloituskäytöstä seitsemästä kuuteen ikävuoteen; tämänikäisten oppivelvollisuus tulee voimaan vuodesta 2014.

Bulgaria ja Malta ottivat käyttöön toimenpiteitä vähentääkseen koulunkäynnin keskeyttämistä. Itävallassa keskityttiin aiheettomien poissaolojen vähentämiseen, jotta voitaisiin parantaa koulutustuloksia erityisesti muita heikommassa asemassa olevien nuorten piirissä. Jotta voitaisiin nopeuttaa alhaisen koulutustason työntekijöiden integroitumista

työmarkkinoille, Ruotsin kansanopistoissa otettiin käyttöön kolmen kuukauden mittainen opiskelumotivaatiokurssi.

2.4 Työllisyysuuntaviiva 10: Sosiaalisen osallisuuden edistäminen ja köyhyyden torjuminen

Joissakin jäsenvaltioissa on parannettu lapsiköyhyyden poistamiseen tarkoitettuja etuuksia, toisissa taas on rajoitettu etuuksien myöntämistä tai leikattu niitä. Muutamissa jäsenvaltioissa on reagoitu lapsiköyhyyden leviämisen aiheuttamaan kasvavaan huoleen tehostamalla köyhyyden torjuntatoimia. Muun muassa Belgiassa hyväksyttiin tätä varten kattava kansallinen toimintasuunnitelma. Virossa toteutettiin heinäkuussa 2013 tarveharkintaisten perhe-etuuksien myöntämistä koskeva osittainen uudistus (etuuksia on tarkoitus korottaa vuonna 2015). Latviassa tuettiin vähävaraisia perheitä korottamalla (myös vailla sosiaalivakuutusta oleville) vanhemmille kuukausittain myönnettävää vähimmäisavustusta, lapsilisiä ja monisynnytysten yhteydessä maksettavia lisä- sekä huollettavien määrän perusteella tuloverotuksessa myönnettävää hyvitystä. Toisaalta myös viimeaikainen suuntaus, jossa etuuksien ehdollisuutta on lisätty tai etuuksia leikattu, on jatkunut muun muassa maissa, joissa on kiristetty toimeentulotuen myöntämisperusteita tai jäädytetty tai alennettu tuen määrää (Kreikka, Espanja, Slovenia, Yhdistynyt kuningaskunta). Tämä on osaltaan heikentänyt kotitalouksien tulojen vahvistamiseksi toteutettujen sosiaalimenojen vakauttavaa vaikutusta.

Yhtä ristiriitaista suhtautumista on ilmennyt suhteessa varhaiskasvatuspalveluihin. Joissakin jäsenvaltioissa (Latvia, Puola, Ranska, Saksa, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta) on toteutettu aloitteita varhaiskasvatuspalvelujen piirissä olevien lasten määrän lisäämiseksi osana pyrkimyksiä parantaa lasten menestymismahdollisuuksia. Saksassa otettiin käyttöön alle 3-vuotiaiden lasten päivähoito-oikeus, Ranskassa toteutettavan uudistuksen tarkoituksena on pedagogista lähestymistapaa mukauttamalla lisätä 2–3-vuotiaiden osallistumisastetta, ja Puolassa on tarkoitus laajentaa niiden yritysten määrää, jotka voivat hakea valtion talousarviosta rahoitusta lastenhoitopalvelujen perustamis- ja toimintakulujen kattamiseen. Lisäksi Puolassa hyväksyttiin heinäkuussa 2013 uusi asetusta, jonka nojalla kaikilla 4-vuotiailla on syyskuusta 2015 alkaen oikeus osallistua esikouluopetukseen ja kaikille 3-vuotiaille taataan syyskuusta 2017 alkaen esikoulupaikka. Eräissä muissa maissa (Kroatia, Latvia ja Yhdistynyt kuningaskunta) pyrittiin kohtuullistamaan varhaiskasvatuspalvelujen kustannuksia. Latviassa paikallishallinto rahoittaa tästedes osan 1–4-vuotiaiden lasten hoitomaksuista yksityisissä hoitopaikoissa siinä tapauksessa, että he joutuvat jonottamaan pääsyä julkisen sektorin hoitopaikkaan. Kroatiassa hyväksyttiin lastenhoitajia koskeva laki, jonka tarkoituksena on parantaa lapsenhoitopalvelujen saatavuutta. Useissa jäsenvaltioissa on myös toteutettu toimenpiteitä lapsen suojelun parantamiseksi sosiaaliturvajärjestelmissä (Espanja, Puola, Ruotsi, Suomi, Tanska).

Työelämässä ja eläkkeellä vietetyn ajan tasapainottaminen on eläkeuudistusten keskeinen aihe, sillä miltei kaikkialla eläkeikää nostetaan ja naisten ja miesten eläkeikää yhdenmukaistetaan. Kun eläkemenojen kattaminen käy väestökehityksen myötä yhä haastavammaksi, yhä useammat jäsenvaltiot ovat todenneet tarpeelliseksi pidentää työuria elinajanodotteen kasvun tasapainottamiseksi. Viime vuoden aikana useissa jäsenvaltioissa hyväksyttiin tai nopeutettiin naisten ja/tai miesten eläkeiän nostamista. Yhteensä 23 jäsenvaltiota 28:sta on nyt hyväksynyt lainsäädäntöä eläkeiän nostamisesta joko nyt tai myöhemmin. Monissa tapauksissa eläkeiän nostamisen yhteydessä myös yhdenmukaistetaan

(asteittain) miesten ja naisten eläkeikää (Italia, Kreikka, Kroatia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta). Muitakin toimia kuitenkin tarvitaan, jotta voidaan puuttua sukupuolten välisen eläkekuilun muihin tekijöihin, kuten työuran varhaiseen keskeytymiseen ja alhaiseen työssäkäyntiasteeseen.

Yhä useammat maat myös ottavat ratkaisevan askeleen sitomalla eläkeiän elinajanodotteeseen. Yhä useammissa maissa on ensin nostettu eläkeikää niin, että se kattaa tähänastisen elinajanodotteen kasvun, minkä jälkeen eläkeikä on sidottu suoraan elinajanodotteen tulevaan kasvuun (Alankomaat, Italia, Kreikka, Kypros, Slovakia, Tanska). Toisaalta monet jäsenvaltiot suhtautuvat tähän ajatukseen erittäin varauksellisesti. Osa on sitä mieltä, että ensin on kavennettava lakisääteisen eläkeiän ja todellisen eläkkeellejäämisiän välistä kuilua. Osa taas pitää ajatusta elinajanodotteen mukana automaattisesti nousevasta eläkeiästä liian radikaalina.

Useimmissa jäsenvaltioissa on pyritty rajoittamaan varhaiseläkkeelle jäämisen mahdollisuuksia, jotta voitaisiin vähentää varhaista työelämästä poistumista. Pääasiallisia uudistustoimenpiteitä tällä alalla ovat varhaiseläkkeelle pääsyn edellytysten kiristäminen (vähimmäisikä, suoritettujen eläkemaksujen määrä ja eläke-etuuksien taso), varhaiseläkkeelle jäävien eläkkeen leikkaaminen entistä enemmän ja aktivointitoimenpiteiden korostaminen. Monissa maissa rajoitetaan erityisesti laajalti käytettyjä varhaiseläkepolkuja, kuten pitkään jatkuvia työttömyyskorvausputkia (mm. Espanja) tai työkyvyttömyysetuusputkia (mm. Belgia, Itävalta, Tanska). Tästä huolimatta on jäsenvaltioita (Belgia, Bulgaria, Itävalta, Kroatia, Luxemburg, Malta, Romania, Slovenia), joissa mahdollisuudet varhaiseen työelämästä poistumiseen uhkaavat vaarantaa eläkkeiden riittävyden ja kestävyden ja heikentää työllisyyttä ja kasvua.

Monissa jäsenvaltioissa pyritään antamaan työntekijöille mahdollisuus jatkaa työelämässä pidempään ja nostaa eläkkeen määrää eläkkeellejääntiä lykkäämällä. Bulgariassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa luovuttiin pakollisesta eläkeiästä vuonna 2012. Ranskassa ikää, jossa yksityinen työnantaja voi määrätä työntekijän eläkkeelle vastoin tämän suostumusta, nostettiin 65:stä 70:een. Moniin eläkejärjestelmiin sisältyy kannustimia jatkaa työntekoa yli eläkeiän (Espanja), kuten eläkekertymän korottaminen tai lisäeläkkeen myöntäminen vastineeksi eläkkeellejäämisen lykkäämisestä (Ranska ja Suomi). Yhä useammissa maissa on myös lievennetty sääntöjä, joiden nojalla on mahdollista saada samaan aikaan eläke-etuuksia ja ansiotuloja (Alankomaat, Belgia, Espanja ja Slovenia). Erittäin tärkeää on se, että joissain maissa yhdistetään eläkeuudistuksiin yhä useammin toimenpiteitä, joilla edistetään aktiivista ikääntymistä työpaikoilla ja työmarkkinoilla (mm. Belgia, Ranska, Slovakia, Slovenia). Tämänäyttöisiä toimia toteutetaan kuitenkin yhä liian vähän eikä niitä koordinoita riittävästi. Jotta eläkeuudistusten menestys olisi taattu, jäsenvaltioiden on huomattavasti laajennettava ja tehostettava toimenpiteitä, joilla sekä naisia että miehiä kannustetaan jatkamaan työntekoa pidempään.

Julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden vuoksi jäsenvaltiot ovat ryhtyneet tarkistamaan terveydenhuoltomenoja ja etsimään keinoja parantaa kustannustehokkuutta samalla kun ne ovat ottaneet käyttöön parempia välineitä kustannusten pitämiseksi kurissa. Useissa jäsenvaltioissa on toteutettu tai käynnistetty terveydenhuoltojärjestelmien rakenneuudistuksia (Bulgaria, Espanja, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Liettua, Suomi, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta). Bulgariassa ollaan ottamassa käyttöön uudenlaista sairaalahoidon hinnoittelumallia, joka perustuu potilaiden

ryhmittelyyn diagnoosien perusteella. Yhdistyneessä kuningaskunnassa (Englannissa) on tarkoitus uudistaa terveydenhuoltojärjestelmää (NHS) merkittävästi uudella terveydenhuolto- ja sosiaaliturvaa koskevalla lailla (Health and Social Care Act). Laki vaikuttaa mm. siihen, kuka päättää tilattavista palveluista, ja siitä, miten varoja käytetään. Monissa jäsenvaltioissa on jo otettu käyttöön tai suunnitellaan toimenpiteitä terveydenhuoltomenojen nousun suitsimiseksi (Alankomaat, Belgia, Espanja, Irlanti, Itävalta, Kreikka, Kroatia, Kypros, Portugali, Ranska, Saksa, Unkari). Belgiassa, Itävallassa ja Ranskassa päätavoitteena on terveydenhuoltomenojen kokonaismäärän kasvun hillitseminen. Portugalissa annettiin uudet säännöt geneeristen lääkkeiden hinnoittelusta ja rinnakkaisvalmisteiden reseptimääräyksistä, jotta voidaan edistää geneeristen lääkkeiden ja edullisimpien saatavilla olevien tuotteiden käyttöä. Erilaisin toimin on pyritty parantamaan myös terveystietopalvelujen toteuttamista mm. kehittämällä sähköisiä terveystietopalveluja (Belgia, Bulgaria, Espanja, Itävalta, Latvia, Liettua, Malta, Portugali, Puola, Ruotsi, Slovakia, Slovenia, Tanska, Unkari, Yhdistynyt kuningaskunta). Espanjassa on tarkoitus ottaa käyttöön uusi säädöskehys, jossa määritellään sairaaloiden hallintomallit kaikkia kansallisen terveydenhuoltojärjestelmän terveystietokeskuksia varten. Itävallassa on hyväksytty laki sähköisestä terveystietojärjestelmästä, jonka tarkoituksena on parantaa hoidon jatkuvuutta ja tiedonkulkua terveydenhoitopalvelujen tarjoajien välillä. Monet jäsenvaltiot ovat tehostaneet terveydenhuoltoalalla toteutettuja toimia, koska kyseessä on todella merkittävä haaste. Toistaiseksi on kuitenkin liian varhaista todeta, ovatko toimet olleet tuloksellisia.

On löydettävä uusia keinoja puuttua henkilöstöpulaan, ja lisätoimet ovat tarpeen, jotta kaikille voidaan taata terveydenhuoltopalvelujen saatavuus. Joissakin jäsenvaltioissa panostetaan merkittäväällä tavalla terveydenhoitoalan henkilöstöön (Bulgaria, Malta, Puola, Saksa, Slovakia, Unkari). Unkarissa nostettiin 90 000 terveydenhoitoalan ammattilaisen palkkoja. Saksassa on tarkoitus puuttua maaseutualueiden terveydenhuoltohenkilöstön vähyteen. Terveydenhuoltopalvelujen saatavuuden turvaaminen on edelleen ensisijainen painopiste useissa jäsenvaltioissa (Kreikka, Latvia, Luxemburg, Ranska, Suomi, Tanska). Luxemburgissa otettiin käyttöön ns. kolmannen maksavan osapuolen järjestelmä vakuutetuille, joiden toimivaltainen sosiaalitoimisto on virallisesti todennut olevan taloudellisesti vaikeassa tilanteessa. Kreikassa luodaan parhaillaan väliaikaista terveyssetelijärjestelmää, jonka avulla voidaan varmistaa, että vailla vakuutusta olevat kansalaiset pääsevät perusterveydenhuollon palvelujen piiriin.

Pitkäaikaishoidon palvelut kärsivät usein varojenpuutteesta, mutta eri maissa pyritään myös kehittämään tällaisten sosiaalisten palvelujen järjestämistä. Jotkin jäsenvaltiot (Bulgaria, Slovenia) ovat laatineet yhdennettyyn lähestymistapaan perustuvia kansallisia strategioita ja parantaneet laadukkaiden sosiaalipalvelujen, kuten pitkäaikaishoidon, tarjontaa. Sloveniassa sosiaalista suojelua koskevassa kansallisessa ohjelmassa (2013–2020) määritellään laadulliset ja määrälliset tavoitteet sosiaalihuoltojärjestelmien kehittämiseksi yleensä ja sosiaalipalvelujen kehittämiseksi erikseen. Suomessa uudistettiin pitkäaikaishoitojärjestelmää vahvistamalla kuntoutuspalvelujen merkitystä ja asettamalla kotihoito selvästi etusijalle laitospalveluihin nähden. Monissa jäsenvaltioissa pitkäaikaishoitoa koskevien virallisten säännösten puutteellisuus on merkittävä este naisten työllistymiselle ja työllisyyden kasvulle ja heikentää myös vanhusten riippumattomuuden suojelua.

Lisätoimet aikuisten köyhyyden hillitsemiseksi tai vähentämiseksi edellyttävät merkittäviä sosiaaliturvajärjestelmien uudistuksia. Useissa jäsenvaltioissa otetaan

käyttöön tai tehostetaan aktivointitoimenpiteitä osana aikuisten köyhyyden vähentämiseen tähtäävää politiikkaa (ks. työmarkkinoille osallistumista koskeva jakso). Sosiaaliturvajärjestelmien uudistamista suunnitellaan tai se on jo vireillä useissa jäsenvaltioissa (Italia, Kreikka, Kroatia, Kypros, Liettua, Puola, Romania ja Tanska). Liettua aloitettiin vuonna 2012 rahamääräisten sosiaaliavustusten uudistus, jonka tarkoituksena on lisätä työn kannustimia, vahvistaa sosiaaliturvan ja aktivointitoimenpiteiden välisiä yhteyksiä ja kohdentaa paremmin ja tehostaa yhteistyötä paikallisten työvoimatoimistojen ja kuntien välillä. Italiassa on käynnissä tärkeimmän tarveharkintajärjestelmän uudistus. Uuden säännöksen tarkoituksena on parantaa järjestelmän kohdennustarkkuutta sekä verohelpotusten ja sosiaalietuuksien jakautumisen oikeudenmukaisuutta. Italiassa on myös käynnistetty pilottihanke, jonka puitteissa vähimmäistulo taataan valtion rahoittaman luottokortin avulla. Hanke on tarkoitus myöhemmin yhdistää aktivointitoimenpiteisiin. Myös Kyproksella suunnitellaan taatun vähimmäistulojärjestelmän käyttöönottoa osana sosiaaliturvajärjestelmän uudistusta (jonka myötä on ajan mittaan tarkoitus korvata nykyinen julkinen tukijärjestelmä kokonaan). Kreikassa suunnitellaan pilottiohjelmaa vähimmäistulojärjestelmän käyttöönottamiseksi. Joissakin jäsenvaltioissa (Belgia, Espanja, Malta, Unkari, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta) on toteutettu toimenpiteitä hallinnon yksinkertaistamiseksi. Ponnisteluista huolimatta jäsenvaltioiden tasolla on vielä paljon tehtävää, ennen kuin päästään tilanteeseen, jossa riittävä toimeentulotuki, osallistavat työmarkkinat ja palvelujen saatavuus yhdistyvät parhaalla mahdollisella tavalla.

Jäsenvaltioissa on otettu käyttöön osallistamisohjelmia erityisen heikossa asemassa olevia henkilöitä sekä kodittomia ja asunnottomia varten. Monissa jäsenvaltioissa on uudistettu tai kehitetty romanien integrointia edistäviä kansallisia strategioita tai sisällytetty niihin käytännön tason politiikkatoimia, joiden tavoitteena on mm. edistää vuoropuhelua (Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Ranska, Romania, Ruotsi, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro, Yhdistynyt kuningaskunta). Luxemburgissa on käynnistetty asunnottomien auttamiseksi integroitu strategia, jossa vältetään asunnottomien kriminalisointia ja pyritään ainoastaan tarjoamaan heille asunto, ehkäisemään ja vähentämään pitkäaikaista asunnottomuutta sekä parantamaan majoitustarjontaa ja laadukkaiden sosiaalipalvelujen saatavuutta. Useissa jäsenvaltioissa (Espanja, Ranska, Slovakia) on toteutettu toimenpiteitä kohtuuhintaisen sosiaalisten ja vuokra-asuntojen saatavuuden lisäämiseksi vähävaraisille kotitalouksille tai erottelun torjumiseksi (Unkari). Alankomaissa on otettu käyttöön tuloperusteiset vuokrankorotukset sosiaalisen asuntotarjonnan piirissä, ja Belgiassa tarjotaan vuokratukea niille, jotka ovat odottaneet pitkään sosiaalista asuntoa.

3. KESKEISTEN TYÖLLISYYS- JA SOSIAALI-INDIKAATTOREIDEN TULOSTAULU

Komissio ehdotti tiedonannossaan *Talous- ja rahaliitolle vahvempi sosiaalinen ulottuvuus*²⁵, että laaditaan keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu, jota olisi hyödynnettävä yhteisen työllisyysraportin luonnosta laadittaessa. Tulostaulu sisältää viisi keskeistä indikaattoria: työttömyysaste (15–74-vuotiaat), NEET-aste (nuoret, jotka ovat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella) ja nuorisotyöttömyysaste (15–24-vuotiaat), kotitalouksien käytettävissä olevat reaali bruttotulot, köyhyysriskiaste (15–64-vuotiaat) sekä tuloerot (S80/S20-suhde eli ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde). Tulostaulu parantaa näkyvyyttä ja helpottaa sellaisten keskeisten työllisyyteen ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvien kehityssuuntausten tunnistamista²⁶, jotka saattavat hankaloittaa talous- ja rahaliiton toimintaa ja joita on mahdollisesti seurattava tarkemmin EU-ohjausjakson²⁷ puitteissa. Lokakuussa 2013 kokoontunut Eurooppa-neuvosto katsoi, että olisi jatkettava uuden työllisyys- ja sosiaalisen tulostaulun käyttöä yhteisessä työllisyysraportissa sekä työllisyys- ja sosiaali-indikaattorien käyttöä komission ehdottamalla tavalla asianomaisten komiteoiden tekemän työn pohjalta, jotta neuvosto voisi tehdä joulukuussa päätöksen näiden uusien välineiden käyttämisestä jo vuoden 2014 EU-ohjausjaksolla²⁸.

Talouden sokki saattaa aiheuttaa rahaliitossa työllisyyteen liittyviä ja sosiaalisia ongelmia, koska käytettävissä ei ole tehokkaita poliittisia ratkaisuja. Nämä ongelmat puolestaan johtavat talouden perustekijöiden eriytymiseen ja heikkenemiseen koko Euroopan unionissa. Vakavat sosiaaliset ja työllisyysongelmat leviävät muihin jäsenvaltioihin ensisijaisesti sisäisen kaupan välityksellä sekä sen kautta, että inhimillinen pääoman hupenee, mikä huonontaa kansainvälisen kilpailukykyä edellytyksiä pitkällä aikavälillä. Sen vuoksi on kaikkien jäsenvaltioiden edun mukaista varmistaa, että työllisyyteen liittyvät ja sosiaaliset haasteet ratkaistaan ajoissa ja tehokkaasti.²⁹

Tässä jaksossa esitettävä analyysi perustuu edellä mainitussa tiedonannossa mainittuihin viiteen keskeiseen indikaattoriin.³⁰ Tulostaulua ei saa tulkita mekaanisesti, vaan tulkinnassa on hyödynnettävä käytettävissä olevia välineitä (työllisyyskehityksen seurantaväline, sosiaalisen suojelun kehityksen seurantaväline sekä yhteinen arviointikehys) ja yhteisesti

---

²⁵ COM(2013) 690.

²⁶ Yhteisen työllisyysraportin luonnoksessa olevaa tulostaulua voidaan päivittää joulukuussa 2013, kun tuoreimmat vuotuiset sosiaaliset tiedot ovat saatavilla.

²⁷ Tulostaulu on osa yhteisen työllisyysraportin luonnosta, joka perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 148 artiklaan, ja sitä hyödynnetään EU-ohjausjakson yhteydessä. Se kattaa kaikki jäsenvaltiot, ja siinä verrataan maiden tuloksia EU:n keskiarvoon. Joissakin tapauksissa myös tilastollinen poikkeama euroalueen keskiarvosta saattaa olla merkityksellinen. Kuten komission tiedonannossa *Hahmotelma tiiviin ja aidon talous- ja rahaliiton luomiseksi* esitetään, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen koordinoitua ja valvontaa olisi lujitettava talous- ja rahaliiton ohjausjärjestelmän puitteissa ja lisäksi kyseisillä aloilla olisi edistettävä lähentymistä.

²⁸ Eurooppa-neuvoston päätelmät 24. ja 25. lokakuuta 2013.

²⁹ Tarkempia tietoja työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen heijastusvaikutuksista valtioiden rajojen yli löytyy asiakirjasta *EU Employment and Social Situation, Quarterly Review*, syyskuu 2013, saatavilla osoitteessa <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=1974&furtherNews=yes>.

³⁰ Komissio on valmis harkitsemaan tulostaulun seuraavissa versioissa muutoksia niiden teknisten neuvottelujen pohjalta, joita käydään parhaillaan työllisyyskomiteassa ja sosiaalisen suojelun komiteassa, sekä Euroopan parlamentin, työmarkkinaosapuolten ja muiden sidosryhmien esittämien kommenttien perusteella.

sovittuja tietolähteitä, kuten Euroopan työvoimatutkimusta sekä unionin tulo- ja elinolosuhteita (EU-SILC)³¹.

Tulostaulusta ilmeneviä eroavuuksia sekä keinoja puuttua kielteiseen kehitykseen ja ratkaista huolestuttavan suureksi kasvaneita työllisyyteen liittyviä ja sosiaalisia ongelmia analysoidaan tarkemmin vuoden 2014 EU-ohjausjakson puitteissa. Tarkoituksena on soveltaa entistä yksityiskohtaisemmin uusia indikaattoreita muun muassa monenvälisessä valvontaprosessissa sekä maakohtaisten suositusten valmistelun yhteydessä.

Seuraavassa luodaan katsaus viimeaikaisiin eriäviin sosioekonomisiin kehityssuuntauksiin Euroopan unionissa ja esitellään merkittävimmät tapahtumat yksittäisissä maissa kunkin viiden indikaattorin osalta. Liitteenä olevissa taulukoissa kuvataan tilannetta kunkin indikaattorin osalta kaikissa EU:n jäsenvaltioissa ja esitetään keskeiset työllisyyteen liittyvät haasteet sellaisina kuin ne määritellään työllisyyskehityksen seurantavälineessä. Lisäksi taulukoissa esitetään yhteiskunnalliset kehityssuuntaukset, joita on seurattava sosiaalisen suojeleksen kehityksen seurantavälineen mukaisesti.

Työllisyyteen ja sosiaaliseen tilanteeseen liittyy huolestuttavia piirteitä, jotka saattavat johtaa jäsenvaltioiden kehityksen eriytymiseen. Kolmea keskeistä muuttujaa on syytä analysoida tarkemmin, sillä ne saattavat edellyttää tehokkaampia poliittisia toimenpiteitä:

- kunkin jäsenvaltion osalta indikaattorin muutos tietynä vuonna verrattuna aiempiin ajankohtiin (historiallinen muutos)
- kunkin jäsenvaltion osalta ero EU:n ja euroalueen keskiarvoon samana vuonna (kuvaava työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen tämänhetkisiä eroavuuksia)
- indikaattorin muutos kahden peräkkäisen vuoden välillä kussakin jäsenvaltiossa verrattuna muutokseen koko EU:ssa ja euroalueella (kuvaava sosioekonomisen lähentymisen/eriytymisen dynamiikkaa).

3.1. Työttömyysaste ja sen muutos

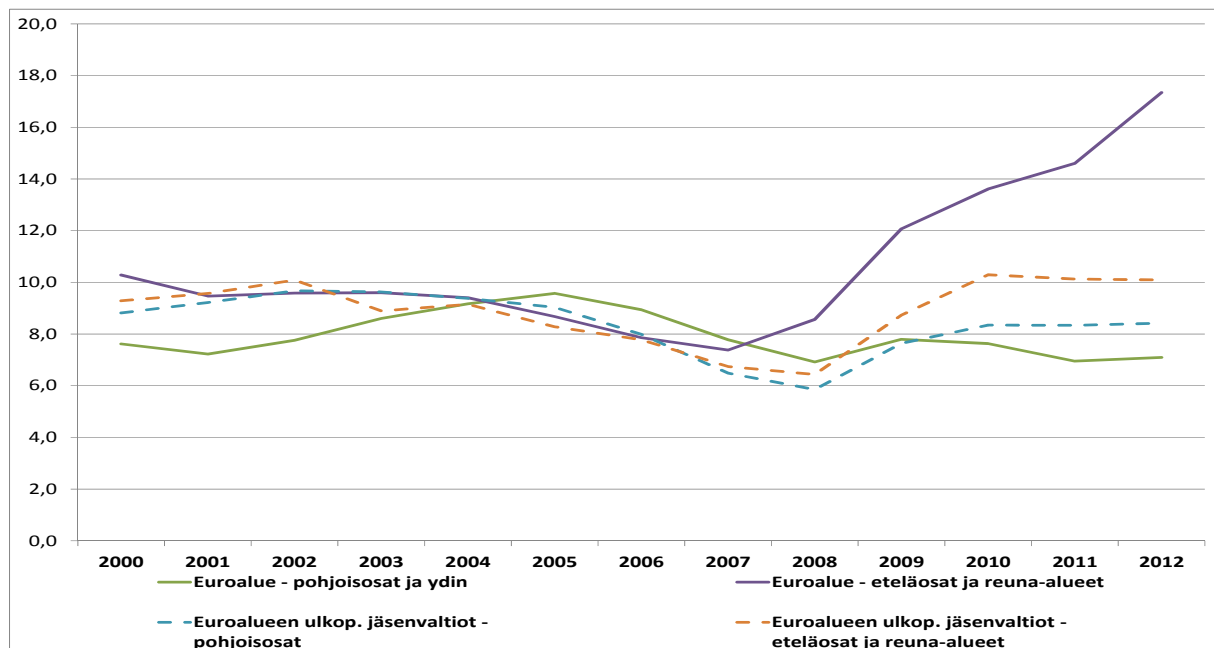
Työttömyysasteiden ero euroalueen pohjoisosien ja ytimen ja toisaalta eteläosien ja reunalueiden³² välillä on kasvanut hälyttävää vauhtia vuodesta 2008 ja on nyt 10,2 prosenttiyksikköä. Sen sijaan euroalueen ulkopuolisten maiden pohjoisosien ja reunalueiden välinen työttömyysero on vain 1,7 prosenttiyksikköä. Rahaliitto edisti 2000-luvun puolivälissä epäsuorasti työttömyysasteiden yhdentymistä siihen kuuluvien jäsenvaltioiden välillä erityisesti lisäämällä kysyntää, kun reunalueen maihin virtasi suuria määriä pääomaa euron käyttöönoton jälkeen. Talous- ja finanssikriisi on kuitenkin jälleen kasvattanut huomattavasti työttömyyseroja osittain siitä syystä, että velkaantuminen on vähentynyt hitaasti ja reunalueiden elpymisnäköymät ovat epävarmat. Tämä on puolestaan lisännyt näiden maiden lainanottokustannuksia.

---

³¹ COM(2013) 690, s. 6.

³² Alueiden määritelmät: euroalueen pohjoisosat ja ydin: AT, BE, DE, FI, FR, LU, NL; euroalueen eteläosat ja reunalueet: EE, EL, ES, IE, IT, CY, MT, PT, SI, SK; euroalueen ulkopuoliset maat – pohjoisosat: CZ, DK, PL, SE, UK; euroalueen ulkopuoliset maat – eteläosat ja reunalueet: BG, HR, LV, LT, HU, RO.

Kuvio I: Työttömyysaste (15–74-vuotiaat) euroalueen maissa ja sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa vuodesta 2000

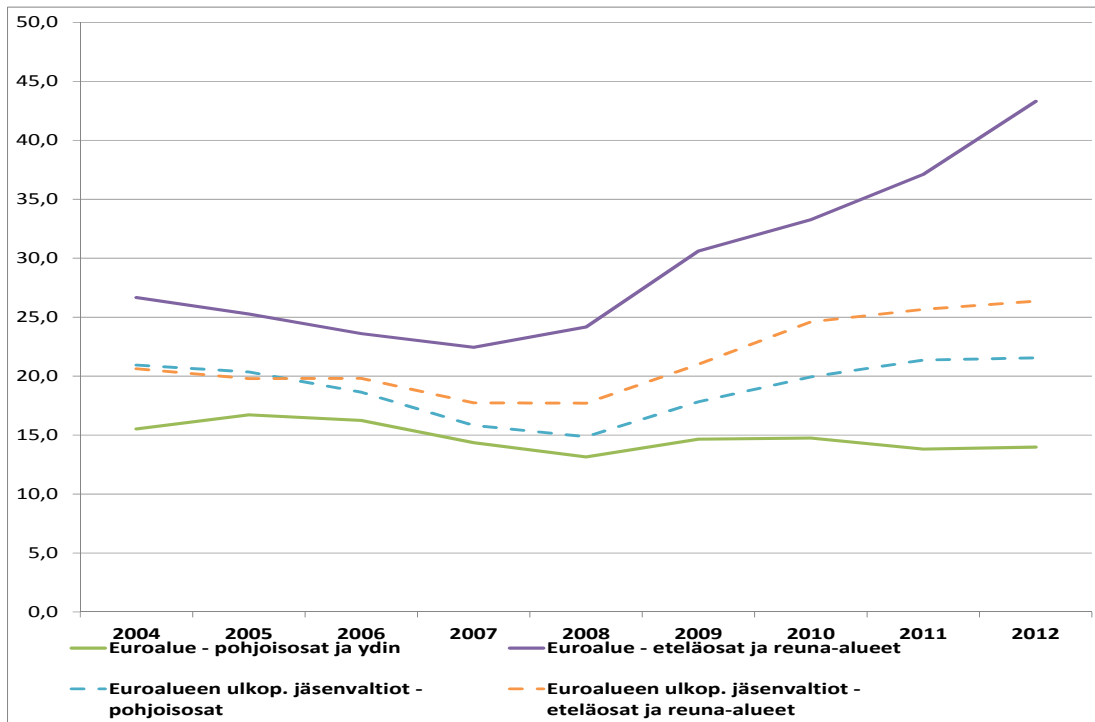
Lähde: Eurostat (työvoimatutkimus), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot).

Kuten liitteenä olevista taulukoista ilmenee, työttömyystilanne on erittäin huolestuttava viidessä jäsenvaltiossa (Espanja, Kreikka, Kroatia, Kypros ja Portugali). Näiden maiden työttömyysaste on huomattavasti EU:n ja euroalueen keskiarvoja suurempi. Lisäksi työttömyys on kasvanut suhteellisen nopeasti verrattuna aiempaan kehitykseen ja muihin jäsenvaltioihin (eriytyminen). Alankomaissa, Italiassa ja Sloveniassa lähtökohdat ovat olleet erilaiset: työttömyys ei vielä ole hälyttävällä tasolla, mutta se on kasvanut merkittävästi viime vuosina.

3.2. Nuorisotyöttömyysaste ja NEET-aste (nuoret, jotka ovat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella) sekä niiden muutos

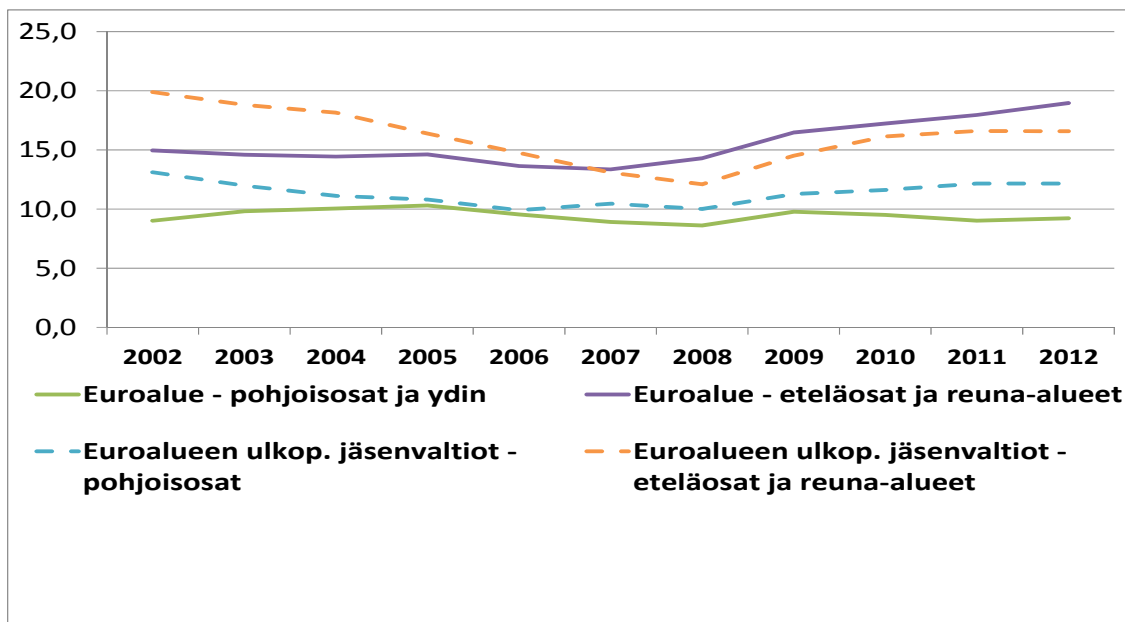
Nuorisotyöttömyys on lisääntynyt merkittävästi euroalueen eteläosissa ja reuna-alueilla vuodesta 2008. Vuonna 2012 se oli yli 40 prosenttia. Sen sijaan euroalueen pohjoisosissa ja ytimessä nuorisotyöttömyysaste ja NEET-aste ovat pysyneet suurelta osin vakaina, joten vuoteen 2012 mennessä alueiden välinen ero oli kasvanut yli 25 prosenttiyksikköön. Tilanne on heikentynyt myös muissa jäsenvaltioissa, mutta se ei ole niin huono kuin eteläosissa/reuna-alueilla. Työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 15–24-vuotiaiden keskimääräinen osuus oli euroalueen eteläosissa ja reuna-alueilla 19 prosenttia ja pohjoisosissa/ytimessä 9,2 prosenttia. Näiden kahden maaryhmän välinen ero kasvaa jatkuvasti samalla tavalla kuin työttömyysasteen kohdalla. Nuorisotyöttömyys sekä nuorten jääminen työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle ovat erityisen huolestuttavia ilmiöitä sen vuoksi, että ne huonontavat nuorten tulevaa työllistettävyyttä ja tuottavuutta. Nuorisotyöttömyysasteiden ja NEET-asteiden suuret erot uhkaavat pahentaa entisestään sosioekonomisen tilanteen eriytymistä rahaliitossa ja koko EU:ssa pitkällä aikavälillä.

Kuvio II a: Nuorisotyöttömyysaste (15–24-vuotiaat) euroalueen maissa ja sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa vuodesta 2007

Lähde: Eurostat, koulutustilastot, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot).

Kuvio II b: NEET-aste (15–24-vuotiaat) euroalueen maissa ja sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa vuodesta 2007

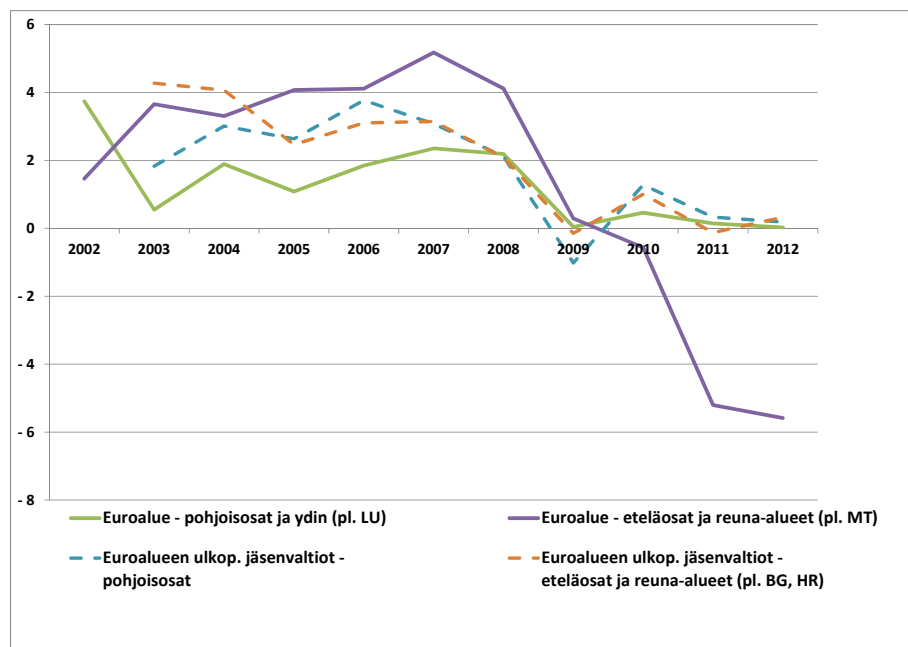
Lähde: Eurostat, koulutustilastot, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot).

Tulostaulun luvuista (liitteenä olevat taulukot) ilmenee, että nuorten tilanne on hälyttävä useissa jäsenvaltioissa. Nuorisotyöttömyysaste on huolestuttavan korkea ja kasvaa edelleen Espanjassa, Italiassa, Kreikassa, Kroatiassa, Kyproksessa ja Portugalissa. Sloveniassa ja jossain määrin myös Belgiassa ongelmana ei niinkään ole nuorisotyöttömyysasteen suuruus vaan sen kehityssuunta, kun taas Slovakiassa tilanne on päinvastainen (korkea nuorisotyöttömyysaste). NEET-aste sekä sen kehityssuunta ovat huolestuttavia Italiassa ja Kreikassa. Bulgariassa, Espanjassa ja Irlannissa ongelmana on korkea NEET-aste, kun taas Kyproksessa, Luxemburgissa, Portugalissa, Sloveniassa ja Unkarissa huolestuttavaa on NEET-asteen viimeaikainen kehitys.

3.3. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaali bruttotulojen muutos

Kriisivuosina kotitalouksien tulot (mitattuna kotitalouksien käytettävissä olevien reaali bruttotulojen kasvulla) euroalueen pohjoisosissa ja ytimessä kasvoivat jatkuvasti, tosin aiempaa hitaammin (lukuun ottamatta vuotta 2010). Sen sijaan euroalueen reuna-alueilla kotitalouksien reaali tulot pysyivät ennallaan tai pienenevät vuoden 2009 jälkeen. Kotitalouksien tuloihin ovat vaikuttaneet eniten markkinatulojen pieneneminen sekä automaattisten vakauttajien heikkeneminen ajan kuluessa. Lisäksi finanssipolitiikan kiristyminen erityisesti euroalueen eteläosissa ja reuna-alueilla on vaikuttanut työllisyyteen. Muutokset vero- ja etuusjärjestelmissä sekä julkisen sektorin palkkojen alennukset ovat pienentäneet huomattavasti kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. Tämä on saattanut lisätä eriytymistä euroalueella.

Kuvio III: Kotitalouksien käytettävissä olevien reaali bruttotulojen muutos euroalueen maiden ja muiden jäsenvaltioiden välillä vuodesta 2002

Lähde: Eurostat, kansantalouden tilinpito, työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot).

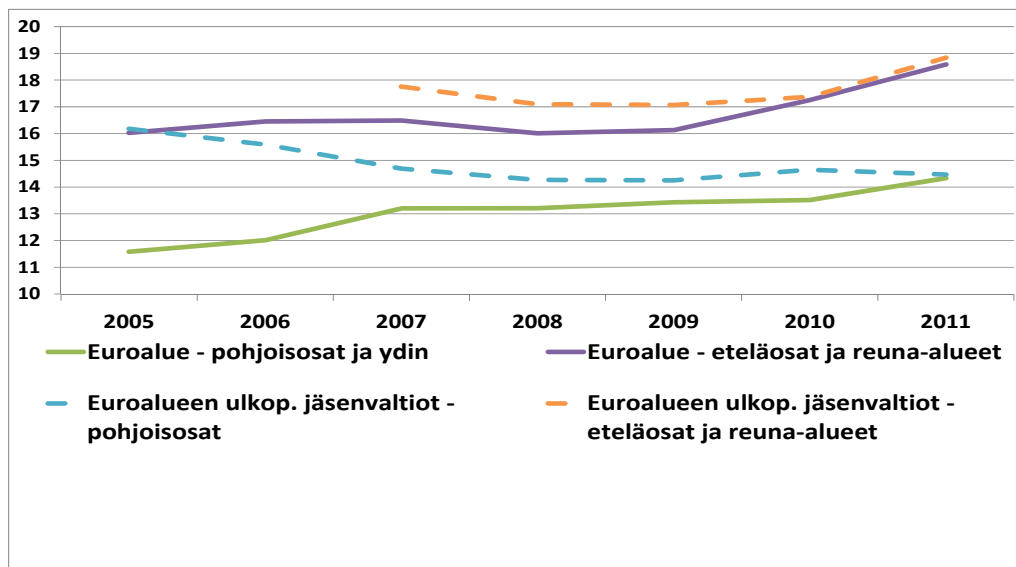
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaali bruttotulot vaihtelevat suuresti jäsenvaltiosta toiseen ja erot kasvavat jatkuvasti. Vuoden 2012 tietojen perusteella kotitalouksien käytettävissä

olevat reaali bruttotulot ovat supistuneet merkittävästi peräti 11 jäsenvaltiossa. Kreikassa vuosivähennys on ollut lähes 10 prosenttia ja Kyproksessa yli 8 prosenttia. Alankomaissa, Espanjassa, Italiassa, Portugalissa, Romaniassa (tiedot vuodelta 2011), Sloveniassa ja Unkarissa tulot ovat vähentyneet 3–5 prosenttia ja Slovakiassa ja Tanskassa noin 1–2 prosenttia. Tällaiset vuosivähennykset ovat erityisen merkittäviä sen vuoksi, että kotitalouksien käytettävissä olevat reaali bruttotulot kasvoivat lievästi vuosikymmenien ajan kaikkialla Euroopassa talouskasvun ansiosta. Laskusuhdanteiden aikana kasvua edisti lyhyen aikavälin automaattinen vakautus. Vuosivähennykset ovat siten melko poikkeuksellisia.

3.4. Työkäisen väestön köyhyysriskiaste ja sen muutos

Köyhyysriskiaste on kasvanut monissa jäsenvaltioissa. Se on kasvanut merkittävästi vuodesta 2008 EU:n eteläosissa ja reuna-alueilla sekä euroalueella että sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa. Tämä pahentaa jo ennestään suurta köyhyysriskiä. Köyhyysriskiaste on kasvanut vuodesta 2009 myös euroalueen pohjoisosissa ja ytimessä, tosin hitaammin. Lisäksi köyhyysriskiin vaikuttaa näissä maissa myös pitkään jatkunut BKT:n negatiivinen tai lähellä nollaa oleva kasvu, lisääntyvä pitkäaikaistyöttömyys sekä automaattisten vakauttajien heikkeneminen.

Kuvio IV: Työkäisen väestön (15–64-vuotiaat) köyhyysriskiaste euroalueen maissa ja sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa vuodesta 2004³³

Lähde: Eurostat, tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot). Vuodet viittaavat tulovuoteen.

Köyhyysriskiaste kasvoi vuosien 2010 ja 2011 välillä Bulgariassa, Espanjassa, Italiassa, Ranskassa, Romaniassa, Slovakiassa, Unkarissa ja Virossa. Kreikassa, Latviassa ja Liettuaassa köyhyysvaarassa elää hyvin suuri osuus väestöstä verrattuna talous- ja rahaliiton keskiarvoon.

³³ Köyhyysriskiasteen osalta tulojen viitevuotena on käytetty tutkimusta edeltänyttä kalenterivuotta (vuotta 2010) lukuun ottamatta Yhdistynyttä kuningaskuntaa (viitevuotena on käytetty tutkimusvuotta) ja Irlantia (viitevuotena on käytetty tutkimusta edeltäneitä 12 kuukautta). Sama koskee tuloeroindikaattoria (S80/S20-suhdetta).

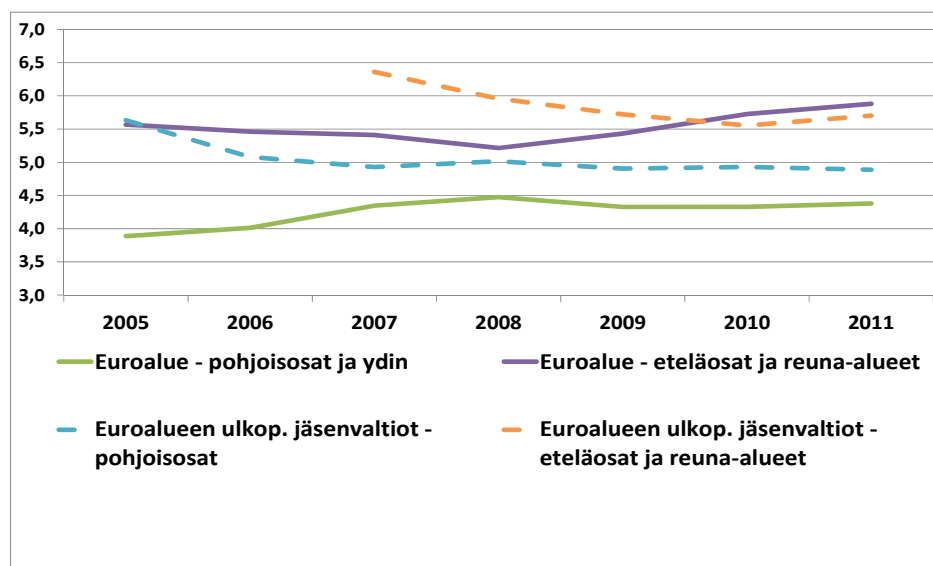

Köyhyysriskiaste ei kuitenkaan ole merkittävästi kasvanut tarkastelujaksolla. Kehitys on erityisen huolestuttavaa Espanjassa ja Romaniassa, sillä näissä maissa köyhyysaste on korkea ja köyhyys on lisääntynyt merkittävästi lyhyellä aikavälillä.

3.5. Tuloerot (S80/S20-suhde) ja niiden muutos³⁴

Tuloerot kasvavat jäsenvaltioiden sisällä ja niiden välillä erityisesti EU:n eteläosissa ja reuna-alueilla. Lisäksi näissä jäsenvaltioissa työttömyys on kasvanut eniten. Monissa maissa kriisi on kasvattanut palkkaeroja ja lisännyt työmarkkinoiden lohkoutumista pitkällä aikavälillä. Koska käytössä olevilla vero- ja etuusjärjestelmillä on pienempi tuloja tasaava vaikutus, nämä seikat ovat yhdessä kiihdyttäneet tuloerojen kasvua. Suuri työttömyysaste (ja työttömyyden lisääntyminen erityisesti työmarkkinoiden alapäässä) ja eräissä tapauksissa julkisen talouden vakauttaminen³⁵ ovat osaltaan lisänneet tuloerojen merkittävää kasvua työmarkkinakriisistä pahiten kärsineissä maissa.

Kuvio V: Tuloerot (S80/S20-suhde) euroalueen maissa ja sen ulkopuolisissa jäsenvaltioissa vuodesta 2005

Lähde: Eurostat, tulo- ja elinolotilastot (EU-SILC), työllisyys-, sosiaali- ja osallisuusasioiden pääosaston laskelmat (painotetut keskiarvot). Vuodet viittaavat tulovuoteen.

Tuloerot (S80/S20-suhde) vaihtelevat suuresti jäsenvaltiosta toiseen ja kasvavat edelleen. Vuoden 2011 tietojen perusteella Bulgaria on kärjessä kaikilla kolmella tavalla mitattuna: vuosimuutos, ero talous- ja rahaliiton keskiarvoon sekä muutos kahden peräkkäisen vuoden välillä suhteessa EU:n/euroalueen keskiarvon muutokseen. Italiassa, Kreikassa, Unkarissa ja Virossa vuotuinen muutos on ollut suurin (tulonjaon epätasaisuutta kuvaava suhdeluku on kasvanut 0,3–0,5 prosenttiyksikköä), kun taas Espanjassa, Latviassa ja Romaniassa merkittävää on ero euroalueen keskiarvoon (tulonjaon epätasaisuutta kuvaava suhdeluku on kasvanut vähintään 1,2 prosenttiyksikköä).

³⁴ Väestön suurituloisimman viidenneksen ja pienituloisimman viidenneksen tulojen suhde.

³⁵ Ks. EUROMOD Working Paper 2/13.

Liite 1: Keskeisten työllisyys- ja sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu (viitearvoina EU:n ja euroalueen keskiarvot)

	Työttömyysaste			Nuorisotyöttömyys						Kotitalouksien käytettävissä olevien reaali bruttotulojen muutos	Köyhyysriskiaste			Tuloerot (S80/S20-suhde)			
				Nuorisotyöttömyysaste			NEET-aste										
	Vuosi- muutos (S1/2012– S1/2013)	Ero EU:n keski- arvoon	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos	Vuosi- muutos (S1/2012– S1/2013)	Ero EU:n keski- arvoon	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2011– 2012)	Ero EU:n keski- arvoon	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2011– 2012)	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos	Vuosi- muuto- s (2010– 2011)	Ero EU:n keski- arvoon	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2010– 2011)	Ero EU:n keski- arvoon	Jäsenvaltion vuosi- muutos / EU:n vuosi- muutos
EU-27	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,9	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EA-17	0,9	1,2	0,4	1,4	0,6	0,7	0,6	0,0	0,3	-1,7	-0,7	1,0	0,2	0,2	0,1	0,0	0,1
BE	1,0	-2,5	0,4	3,3	0,0	2,6	0,5	-0,9	0,2	-0,4	0,5	0,8	-3,1	0,0	0,0	-1,1	0,0
BG	0,8	2,0	0,2	-0,1	5,1	-0,8	-0,3	8,3	-0,6	:	:	2,2	2,2	1,4	0,6	1,5	0,6
CZ	0,3	-3,8	-0,4	-0,6	-4,4	-1,3	0,6	-4,3	0,3	0,3	1,2	1,0	-6,9	0,2	0,0	-1,5	0,0
DK	-0,8	-4,0	-1,4	-2,3	-10,9	-3,0	0,3	-6,6	0,0	-0,9	0,0	0,2	-2,9	-0,6	0,0	-0,6	0,0
DE	-0,2	-5,6	-0,8	-0,3	-15,5	-0,9	0,2	-5,5	-0,1	0,7	1,6	0,8	0,4	0,0	0,0	-0,5	0,0
EE	-1,7	-2,2	-2,3	-4,0	-5,3	-4,7	0,7	-0,7	0,4	2,4	3,3	2,4	2,0	1,6	0,3	0,3	0,3
IE	-1,2	2,9	-1,8	-3,2	4,9	-3,8	-0,1	5,5	-0,4	5,7	6,7	0,5	-0,9	-0,3	-0,1	-0,4	-0,1
EL	4,1	16,1	3,5	6,1	36,1	5,5	2,9	7,1	2,6	-9,6	-8,7	1,0	4,0	0,2	0,4	1,0	0,4
ES	2,2	15,5	1,6	3,9	32,2	3,3	0,3	5,6	0,0	-5,2	-4,2	1,5	4,5	0,7	-0,1	2,1	-0,1
FR	0,8	-0,1	0,2	2,1	2,4	1,4	0,2	-1,0	-0,1	-0,3	0,6	1,1	-2,5	0,3	0,1	-0,4	0,1
HR	1,9	6,1	1,3	12,2	28,1	11,5	1	3,5	0,7	:	:	0,7	3,1	-0,1	-0,2	0,4	-0,2
IT	1,7	1,1	1,1	4,5	15,6	3,8	1,3	7,9	1,0	-4,5	-3,6	1,6	2,5	0,8	0,4	0,6	0,4
CY	4,3	4,3	3,7	11,2	13,8	10,5	1,4	2,8	1,1	-8,0	-7,0	-0,4	-4,5	-1,2	-0,2	-0,7	-0,2
LV	-3,6	1,1	-4,2	-8,2	-2,2	-8,9	-1,1	1,7	-1,4	4,9	5,8	-0,3	4,2	-1,1	-0,3	1,6	-0,3
LT	-1,5	1,4	-2,1	-5,5	-0,6	-6,1	-0,4	-2,1	-0,7	:	:	-1,6	4,2	-2,4	-1,5	0,8	-1,5
LU	0,6	-5,3	0,0	0,2	-4,7	-0,4	1,2	-7,3	0,9	:	:	-0,8	-2,9	-1,6	-0,1	-1,0	-0,1
HU	-0,4	-0,3	-1,0	0,5	4,9	-0,1	1,4	1,5	1,1	-3,0	-2,0	1,7	-2,4	0,9	0,5	-1,1	0,5
MT	0,1	-4,4	-0,5	-0,5	-9,5	-1,2	0,5	-2,1	0,2	:	:	0,2	-2,9	-0,6	-0,2	-0,9	-0,2
NL	1,4	-4,5	0,8	1,4	-12,7	0,7	0,5	-8,9	0,2	-3,1	-2,2	0,4	-5,5	-0,4	0,1	-1,2	0,1
AT	0,6	-6,1	0,0	0,0	-14,6	-0,6	-0,4	-6,7	-0,7	1,4	2,3	0,3	-5,0	-0,5	0,1	-1,2	0,1
PL	0,6	-0,4	0,0	1,1	3,8	0,4	0,2	-1,4	-0,1	0,4	1,4	0,2	1,1	-0,6	0,0	0,0	0,0
PT	2,1	6,4	1,5	3,6	16,6	3,0	1,4	0,9	1,1	-3,0	-2,1	0,5	0,2	-0,3	0,1	0,7	0,1
RO	0,1	-3,7	-0,5	-0,3	-0,1	-0,9	-0,6	3,6	-0,9	-4,3*	-4,2*	1,8	5,0	1,0	0,2	1,2	0,2
SI	2,3	-0,3	1,7	5,3	0,1	4,6	2,2	-3,9	1,9	-3,8	-2,9	0,7	-4,3	-0,1	0,1	-1,5	0,1
SK	0,4	3,3	-0,2	0,4	10,5	-0,3	0	0,6	-0,3	-2,3	-1,4	1,2	-3,6	0,4	0,0	-1,2	0,0
FI	0,4	-2,8	-0,2	1,1	-3,3	0,4	0,2	-4,6	-0,1	0,3	1,2	0,5	-3,2	-0,3	0,1	-1,3	0,1
SE	0,3	-2,9	-0,4	1,1	0,8	0,4	0,3	-5,4	0,0	2,9	3,9	0,6	-3,5	-0,2	0,1	-1,4	0,1
UK	-0,3	-3,2	-0,9	-0,6	-2,5	-1,3	-0,3	0,8	-0,6	2,2	3,1	-0,8	-1,9	-1,6	-0,1	0,3	-0,1

* Romanian osalta kotitalouksien käytettävissä olevien reaali bruttotulojen muutosta koskevat tuoreimmat tiedot ovat vuosilta 2010–2011.

	Työttömyysaste			Nuorisotyöttömyys						Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalibruttotulojen muutos		Köyhyyseriskiaste			Tuloerot (S80/S20-suhde)		
				Nuorisotyöttömyysaste			NEET-aste										
	Vuosi- muutos (S1/2012– S1/2013)	Ero euro- alueen keski- arvoon	Jäsen- valtion vuosi- muutos / euroalueen vuosi- muutos	Vuosi- muutos (S1/2012– S1/2013)	Ero euro- alueen keski- arvoon	Jäsen- valtion vuosi- muutos / euroalueen vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2011– 2012)	Ero euro- alueen keski- arvoon	Jäsen- valtion vuosi- muutos / euroalueen vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2011– 2012)	Jäsenvaltion vuosimuutos / euroalueen vuosimuutos	Vuosi- muutos (2010– 2011)	Ero euro- alueen keski- arvoon	Jäsen- valtion vuosi- muutos / euroalueen vuosi- muutos	Vuosi- muutos (2010– 2011)	Ero euro- alueen keski- arvoon	Jäsen- valtion vuosi- muutos / euroalueen vuosi- muutos
EU-27	0,6	-1,2	-0,4	0,6	-0,6	-0,7	0,3	0	-0,3	-0,9	0,7	0,8	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,1
EA-17	0,9	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,6	0	0	-1,7	0,0	1,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
BE	1,0	-3,7	0,0	3,3	-0,7	1,9	0,5	-0,9	-0,1	-0,4	1,3	0,8	-3,3	-0,2	0,0	-1,1	-0,1
BG	0,8	0,9	-0,1	-0,1	4,5	-1,5	-0,3	8,3	-0,9	:	:	2,2	2,0	1,2	0,6	1,5	0,5
CZ	0,3	-5,0	-0,7	-0,6	-5,0	-2,0	0,6	-4,3	0	0,3	2,0	1,0	-7,1	0,0	0,0	-1,5	-0,1
DK	-0,8	-5,1	-1,7	-2,3	-11,6	-3,7	0,3	-6,6	-0,3	-0,9	0,7	0,2	-3,1	-0,8	0,0	-0,6	-0,1
DE	-0,2	-6,7	-1,1	-0,3	-16,2	-1,7	0,2	-5,5	-0,4	0,7	2,3	0,8	0,2	-0,2	0,0	-0,5	-0,1
EE	-1,7	-3,4	-2,6	-4,0	-5,9	-5,4	0,7	-0,7	0,1	2,4	4,0	2,4	1,8	1,4	0,3	0,3	0,2
IE	-1,2	1,7	-2,2	-3,2	4,2	-4,5	-0,1	5,5	-0,7	5,7	7,4	0,5	-1,1	-0,5	-0,1	-0,4	-0,2
EL	4,1	15,0	3,2	6,1	35,4	4,7	2,9	7,1	2,3	-9,6	-7,9	1,0	3,8	0,0	0,4	1,0	0,3
ES	2,2	14,4	1,2	3,9	31,6	2,6	0,3	5,6	-0,3	-5,2	-3,5	1,5	4,3	0,5	-0,1	1,8	-0,2
FR	0,8	-1,3	-0,2	2,1	1,8	0,7	0,2	-1	-0,4	-0,3	1,3	1,1	-2,7	0,1	0,1	-0,4	0,0
HR	1,9	4,9	0,9	12,2	27,5	10,8	1	3,5	0,4	:	:	0,7	2,9	-0,3	-0,2	0,4	-0,3
IT	1,7	-0,1	0,8	4,5	14,9	3,1	1,3	7,9	0,7	-4,5	-2,8	1,6	2,3	0,6	0,4	0,6	0,3
CY	4,3	3,2	3,4	11,2	13,1	9,8	1,4	2,8	0,8	-8,0	-6,3	-0,4	-4,7	-1,4	-0,2	-0,7	-0,3
LV	-3,6	-0,1	-4,5	-8,2	-2,8	-9,6	-1,1	1,7	-1,7	4,9	6,6	-0,3	4,0	-1,3	-0,3	1,6	-0,4
LT	-1,5	0,2	-2,5	-5,5	-1,3	-6,8	-0,4	-2,1	-1	:	:	-1,6	4,0	-2,6	-1,5	0,8	-1,6
LU	0,6	-6,5	-0,4	0,2	-5,4	-1,2	1,2	-7,3	0,6	:	:	-0,8	-3,1	-1,8	-0,1	-1,0	-0,2
HU	-0,4	-1,4	-1,4	0,5	4,3	-0,9	1,4	1,5	0,8	-3,0	-1,3	1,7	-2,6	0,7	0,5	-1,1	0,4
MT	0,1	-5,6	-0,9	-0,5	-10,1	-1,9	0,5	-2,1	-0,1	:	:	0,2	-3,1	-0,8	-0,2	-0,9	-0,3
NL	1,4	-5,6	0,4	1,4	-13,3	0,0	0,5	-8,9	-0,1	-3,1	-1,4	0,4	-5,7	-0,6	0,1	-1,2	0,0
AT	0,6	-7,3	-0,4	0,0	-15,2	-1,4	-0,4	-6,7	-1	1,4	3,1	0,3	-5,2	-0,7	0,1	-1,2	0,0
PL	0,6	-1,5	-0,3	1,1	3,2	-0,3	0,2	-1,4	-0,4	0,4	2,1	0,2	0,9	-0,8	0,0	0,0	-0,1
PT	2,1	5,3	1,2	3,6	16,0	2,3	1,4	0,9	0,8	-3,0	-1,3	0,5	0,0	-0,5	0,1	0,7	0,0
RO	0,1	-4,8	-0,9	-0,3	-0,8	-1,6	-0,6	3,6	-1,2	-4,3*	-4,0*	1,8	4,8	0,8	0,2	1,2	0,1
SI	2,3	-1,5	1,4	5,3	-0,5	3,9	2,2	-3,9	1,6	-3,8	-2,2	0,7	-4,5	-0,3	0,1	-1,5	0,0
SK	0,4	2,1	-0,6	0,4	9,9	-1,0	0	0,6	-0,6	-2,3	-0,6	1,2	-3,8	0,2	0,0	-1,2	-0,1
FI	0,4	-4,0	-0,5	1,1	-3,9	-0,3	0,2	-4,6	-0,4	0,3	2,0	0,5	-3,4	-0,5	0,1	-1,3	0,0
SE	0,3	-4,0	-0,7	1,1	0,1	-0,3	0,3	-5,4	-0,3	2,9	4,6	0,6	-3,7	-0,4	0,1	-1,4	0,0
UK	-0,3	-4,3	-1,3	-0,6	-3,1	-2,0	-0,3	0,8	-0,9	2,2	3,9	-0,8	-2,1	-1,8	-0,1	0,3	-0,2

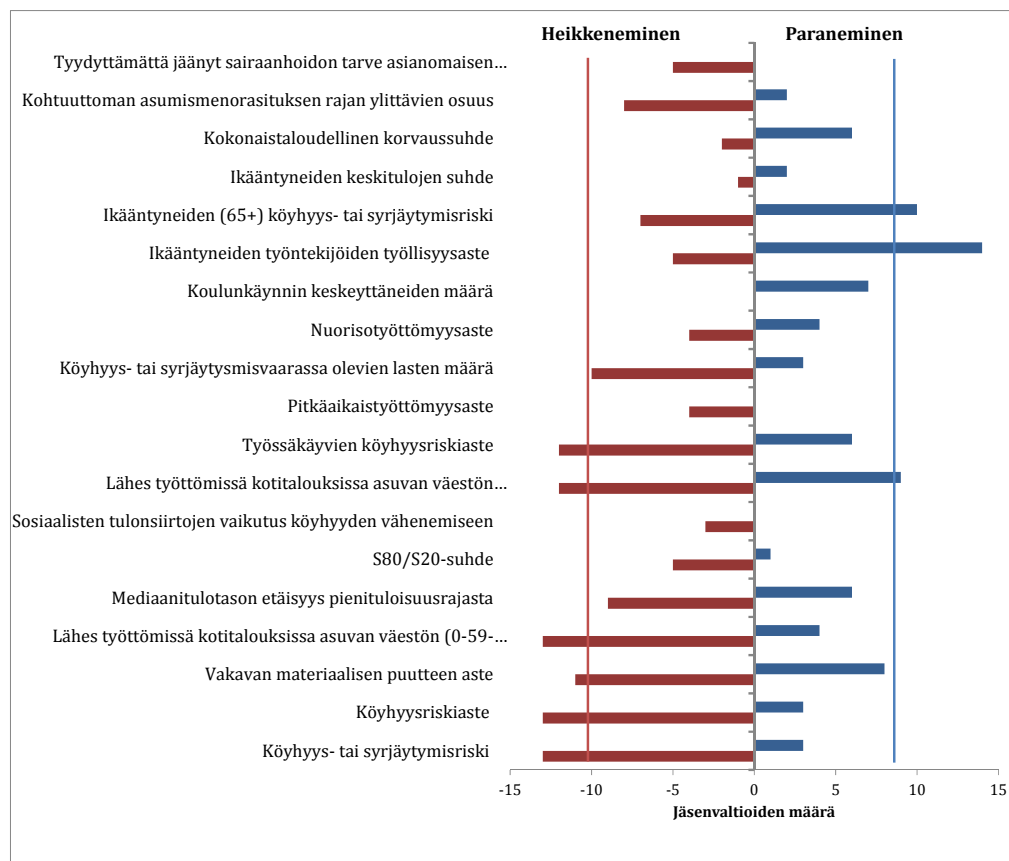
* Romanian osalta kotitalouksien käytettävissä olevien reaalibruttotulojen muutosta koskevat tuoreimmat tiedot ovat vuosilta 2010–2011.

Liite 2: Yhteenveto keskeisistä työllisyshaasteista ja erityisen hyvistä tuloksista työmarkkinoilla työllisyyskehityksen seurantavälineellä mitattuna
(C = haaste; G = hyvät tulokset työmarkkinoilla) – hyväksytty kesäkuussa 2013³⁶.

Maa	Työvoimaosuus	Työmarkkinoiden toimivuus, segmentoitumisen torjuminen	Aktiivinen työmarkkinapolitiikka	Sosiaaliturvajärjestelmät	Työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen	Työpaikkojen luominen	Sukupuolten tasa-arvo	Ammattitaitojen tarjonta ja tuottavuus, elinikäinen oppiminen	Koulutusjärjestelmät	Palkanmuodostusmekanismin ja työvoimakustannusten kehitys
BE	C	C	C	C/G				C	C	C
BG	C		C	C	C	C		C	C/G	C
CZ	C/G		C	C	C		C	C	C/G	
DK	C/G		G	C/G	G			G	C	
DE	G		C	C	C	G			C	
EE	C/G		C	C/G	C	G	C/G	C	C	
IE	C		C	C	C	C	G		G	G
EL	C	C	C	C	C	C		C	C	G
ES	C	C	C	C	C	C	G	C/G	C/G	G
FR	C/G	C	C	C/G		C		C/G		
IT	C/G	C	C	C	C	C	C/G	C/G	C/G	C
CY	C/G	C		C/G	C		C	C/G	C/G	
LV	C		C	C	C			C	C	G
LT	C	C	C	C	C		G	C	C	
LU	C/G		C	G		G		C	C/G	C
HU	C/G		C		C	C		C/G	C	
MT	C/G	G	C/G		C	G	C	C/G	C	
NL	C/G	C		C/G	C		G			
AT	C/G	G	G		C	C	C	C	C	
PL	C	C			C		C/G	C	C/G	
PT	C/G	C	C	G	G	C	G		C/G	C/G
RO	C		C	C/G	C		C	C	C	
SI	C	C	C	C	G	C	G	C	G	C
SK	C		C	C/G	C	C	C	C	C/G	
FI	C/G		C				C	G	G	C
SE	C/G		G	C/G	G			G		
UK	C/G				C		C		C/G	
HR	C		C		C		C	C	C/G	

³⁶ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/fi/13/st10/st10373-re01.fi13.pdf>

Liite 3: Yhteenvedo seurattavista sosiaalisista kehityssuuntauksista sosiaalisen suojelun kehityksen seurantavälineen³⁷ avulla mitattuna - hyväksytytammikuussa 2013.

2010-2011	Jäsenvaltiot, joiden tilanne on heikentynyt selvästi	Jäsenvaltiot, joiden tilanne on parantunut selvästi
Köyhyys- tai syrjäytymisriski	Z, EE, IE, EL, ES, IT, LV, HU, MT, NL, SI, FI, S	PL, PT, RO
Köyhyysriskiaste	E, BG, CZ, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, S	UK, LV, LU
Vakavan materiaallisen puutteen aste	DE, IE, EL, IT, CY, LV, LU, HU, MT, NL, FI	BE, BG, ES, LT, PL, PT, RO, SK
Lähes työttömissä kotitalouksissa asuvan väestön (0-59-vuotiaat) osuus	BE, BG, DK, EE, IE, EL, ES, LT, LU, NL, SI, FI, S	UK, RO, PT, PL
Mediaanitulotason etäisyys pienituloisuusrajasta	EE, IE, EL, IT, CY, LV, HU, AT, RO	CZ, FR, LT, LU, SK, SE
S80/S20-suhde	BG, EE, EL, IT, HU	LT
Sosiaalisten tulonsiirtojen vaikutus köyhyyden vähenemiseen	BG, EE, SK	-
Lähes työttömissä kotitalouksissa asuvan väestön köyhyysriskiaste	BE, DE, EE, EL, ES, IT, HU, NL, RO, SI, SK, SE	DK, IE, CY, LV, LU, MT, PT, FI, UK
Työssäkäyvien köyhyysriskiaste	CZ, DE, EE, FR, IT, HU, NL, PT, RO, SI, SK, UK	BE, EL, ES, LV, LT, LU
Pitkäaikaistyöttömyysaste	BG, IE, EL, ES	-
Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten määrä	BG, CZ, ES, IT, LV, NL, RO, SI, FI, SE	UK, PL, DE
Nuorisotyöttömyysaste	PT, CY, ES, EL	BE, EE, LV, SE
Koulunkäynnin keskeyttäneiden määrä	-	BG, DK, ES, CY, LU, MT, PT
Ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste	SI, RO, PT, CY, EL	BE, CZ, DK, DE, EE, FR, IT, LV, IT, HU, MT, NL, PL, SE
Ikääntyneiden (65+) köyhyys- tai syrjäytymisriski	IE, EL, IT, LT, HU, SI, SE	BG, DK, EE, FR, CY, LV, LU, PT, RO, SK
Ikääntyneiden keskitulojen suhde	LT	LV, PT
Kokonaistaloudellinen korvaussuhde	IE, LT	EL, ES, CY, LV, LU, PT
Kohtuuttoman asumismenorasituksen rajan ylittävien osuus	BE, BG, EE, IE, EL, PL, PT, SE	DK, RO
Tyydyttämättä jäänyt sairaanhoidon tarve asianomaisen oman ilmoituksen mukaan	BE, EE, EL, HU, RO	-

Huom.: Oikeanpuoleisessa taulukossa esitetään punaisella pohjalla ne sosiaaliset kehityssuuntauksat, joita oli seurattava vuosina 2010–11 ja joiden osalta tilanne heikkeni useammassa kuin joka kolmannessa jäsenvaltiossa.

³⁷ ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=9235&langId=en